OUD-LIMBURGSE
SCHUTTERSFEDERATIE

Normenboek

Terreinwedstrijden
Alle Exercitievormen

Voorwoord

Oud-Limburgse Schuttersfederatie

In dit normenboek zijn de wedstrijdnomen opgenomen voor de terreinwedstrijden Alle Exercitievormen tijdens het OLS-feest.

De Normencommissie heeft ervoor gekozen om vanaf 2026 de normenboeken te splitsen in terreinwedstrijden en optochtwedstrijden. Daarnaast is er een speciaal normenboek gemaakt voor de jeugdwedstrijden op het terrein en een fotoboek.

De normenboeken zijn geschreven in de mannelijke vorm, maar gelden voor zowel mannen als vrouwen.

De OLS federatie beschikt over onderstaande boeken:

- **Normenboek terreinwedstrijden Alle Exercitievormen.**
- **Normenboek terreinwedstrijden Jeugd.**
- **Normenboek optochtwedstrijden Nieuwe Exercitie.**
- **Normenboek optochtwedstrijden Oude Exercitie.**
- **Normenboek optochtwedstrijden Gilde Exercitie.**
- **Normenboek optochtwedstrijden Belgische Exercitie.**
- **Fotoboek**

Alle downloads van de normenboeken zijn te vinden op de website Downloads - OLS Federatie.

In deze uitgave zijn wijzigingen of aanpassingen opgenomen zoals besloten in de algemene ledenvergadering van 7 maart 2026 alsmede een aantal tekstuele wijzigingen/aanpassingen.

Vragen over of voorstellen tot wijziging van de normen door verenigingen en/of juryleden, kunnen schriftelijk of per e-mail ingediend worden bij het secretariaat van de Normencommissie via:

normencommissie@olsfederatie.com

Versiebeheer

VERSIE	DATUM	WIE	OMSCHRIJVING WIJZIGING
Eerste druk 1.0	2026	OLS bestuur	Wijzigingen ALV 7 maart 2026

©2026 OLS Normencommissie

Inhoud

0.1 Doel van de normen 5

0.2 Praktische aanwijzingen 6

1.0 Normen per wedstrijdonderdeel 8

1.01 Mooiste schutterskoning 8

1.02 Mooiste koningin 11

1.03 Mooiste schutterskoningin 12

1.04 Mooiste koningspaar 15

1.05 Mooiste schutterskeizer 16

1.06 Mooiste keizerin 19

1.07 Mooiste schutterskeizerin 20

1.08 Mooiste keizerspaar 23

1.09 Mooiste hofdame (groep) 24

1.10 Mooist geklede generaal 25

1.11 Modelste generaal 26

1.12 Beste bieleman (groep) 28

1.13 Beste sappeur (groep) 30

1.14 Beste marketentster (groep) 32

1.15 Beste soetelaarster (groep) 34

1.16 Beste hospitaalsoldaat 36

2.0 Vendelzwaaien 38

2.01 Vendeleisen 38

2.02 Vendelen 40

2.03 Verklaring rubrieken 42

3.0 Exercitie 45

3.01 Exercitieprogramma Oude Exercitie 45

3.02 Exercitieprogramma Nieuwe Exercitie 47

3.03 Exercitieprogramma Spiesen Exercitie 50

4.0 Bijlagen wedstrijdonderdelen 63

4.01 Dragen van onderscheidingen i.c.m. wedstrijdzilver en/of -medailles 63

4.02 Omschrijving jacquet schutterskoning of schutterskeizer 64

4.04 Bijlage beoordeling modelste generaal nieuwe exercitie 69

©2026 OLS Normencommissie

0.1 Doel van de normen

Wedstrijdnormen terrein Alle Exercitievormen voor het Oud-Limburgs Schuttersfeest
(en eventueel de Bondsfeesten).

Het doel van de normen is, de voorwaarden te scheppen voor een zo reëel en objectief mogelijke beoordeling van de verenigingen en de individuele deelnemers aan de zogenaamde overige wedstrijden (behalve muziekwedstrijden) tijdens het OLS-feest en eventueel de Bondsfeesten.

Het doel is daarom tweeledig:

- Als handleiding voor de verenigingen en individuele deelnemers.
- Als handleiding voor de juryleden.

1. **Als richtlijn** en handleiding **voor de verenigingen** en de **individuele deelnemers**.
   Iedere norm is onderverdeeld in rubrieken met gegevens waarop een jurylid haar/zijn beoordeling baseert.
   Om een goed resultaat te behalen, is het voor de verenigingen en de individuele deelnemers noodzakelijk, minimaal aan de beschreven normen te voldoen.

   Het is uiteraard niet mogelijk, om voor iedere norm alles tot in detail te omschrijven.
   Het zijn hoofdregels en ook als zodanig bedoeld.

   Dat echter ook wordt gelet op kleinere, niet omschreven details, bijvoorbeeld de uitmonstering op een uniform, kleine beschadigingen, goede verzorging, hygiëne enzovoort, ligt voor de hand.
   Het is dus zowel voor de verenigingen, als voor de individuele deelnemers, belangrijk om te zorgen dat alles tot in de puntjes verzorgd is en dat aan de gehele norm voldaan wordt.

   Uit de praktijk blijkt, dat deelnemers aan de (terrein) wedstrijden niet altijd goed op de hoogte zijn van de geldende normen, met **lagere beoordelingscijfers** als gevolg. Het is een aanbeveling voor de verenigingen om hun deelnemers tijdig te attenderen op de voor hen geldende normen.

2. Voor de beoordeling van de wedstrijden tijdens het OLS-feest is een groot aantal juryleden nodig. De jury wordt, onder supervisie van het federatiebestuur, door de Jurycommissie samengesteld uit personen die allen in bezit zijn van het door de OLS-federatie verstrekte jury-certificaat.
   Als regel wordt iedere wedstrijd beoordeeld **door twee juryleden**. Een gelijke benadering door de jury, ten opzichte van de wedstrijden is noodzakelijk, om te voorkomen dat te grote puntenverschillen ontstaan. Dit wil echter niet zeggen dat de punten, door deze twee juryleden gegeven, gelijk moeten zijn. Een verschil in beoordeling is acceptabel, daar de plaats en het moment van beoordeling van de beide juryleden niet altijd hetzelfde is.

0.2 Praktische aanwijzingen

Voor wedstrijden die op het feestterrein beoordeeld worden, gelden de volgende algemene richtlijnen:

1. De wedstrijden worden door **twee** juryleden beoordeeld.

2. Het is de juryleden niet toegestaan om uniform of attributen van ter beoordeling uittredende personen/groepen aan te raken. Wel kan aan de beoordeelde(n) gevraagd worden een en ander te tonen.

3. Het is aan een jurylid niet toegestaan, andere of meerdere materialen, die niet zijn opgenomen in de betreffende norm, te eisen of deze in de beoordeling te betrekken.

4. Iedere persoon/groep, die in aanmerking wenst te komen voor een beoordeling, geeft zich van tevoren bij het wedstrijdsecretariaat voor dit onderdeel op en neemt deel in **volledig tenue**[1] (geen zomertenue)

5. Iedere deelnemer behoort bij het aanmelden bij de jury, het optochtnummer van zijn vereniging op te geven.

6. Onderscheidingen zie ook website OLS: *Draagwijzer onderscheidingen draagwijzer-onderscheidingen-OLS-uitbreiding-4.pdf (olsfederatie.com)*

- Het dragen van onderscheidingen samen met wedstrijdzilver en/of -medailles of medailles is toegestaan.
- Indien onderscheidingen samen met wedstrijdzilver en/of -medailles of medailles zichtbaar worden gedragen, dienen deze ordelijk en netjes gerangschikt bevestigd te worden.
- Voor de wijze van het dragen van onderscheidingen in combinatie met wedstrijdzilver en/of -medailles of medailles wordt verwezen naar de tekeningen opgenomen in *4.01 Dragen van onderscheidingen i.c.m. wedstrijdzilver en/of* -medailles.
- Wanneer meerdere onderscheidingen naast elkaar of gezamenlijk op een baton (draagbalk) worden geplaatst zijn het of allemaal originele onderscheidingen of allemaal miniaturen.
- Een onderscheiding mag nooit bedekt zijn door kleding of uitmonstering.
- Het op correcte wijze dragen van de onderscheidingen en wedstrijdzilver en/of -medailles of medailles wordt in de beoordelingen betrokken.

De onderscheidingen worden gedragen:

- Bij een met **één rij knopen** tot aan de hals gesloten tuniek **op de linkerborst naast de 2e knoop** (de meest belangrijke onderscheiding zoveel mogelijk naar het borstbeen toe). De bovenkant van het lintje moet ter hoogte van de tweede knoop bevestigd te zijn.
- Bij een met **twee rijen knopen** tot aan de hals gesloten tuniek **midden voor het lichaam, naast de 2e knoop** (de meest belangrijke onderscheidingen zoveel mogelijk naar de rechterzijde van het lichaam toe). De bovenkant van het lintje dient ter hoogte van de tweede knoop bevestigd te zijn.
- Bij overige uniformen op de **linkerborst**.
- Bij hoge uitzondering, wanneer één of meer onderscheidingen afgedekt worden door een organieke toevoeging aan het officiële tenue, (bijv. bandelier vaandeldrager) mogen deze op de rechterborst gedragen worden.

Voorgaande is de richtlijn over “hoe onderscheidingen moeten worden gerangschikt”. Of de genoemde onderscheidingen op het schuttersuniform gedragen worden is de verantwoordelijkheid van de persoon zelf en afhankelijk van de voorschriften die bij de verkregen onderscheiding horen. De enige die een op- of aanmerking kan en mag maken, wanneer een drager van een onderscheiding deze zou dragen in strijd met de voorschriften, is diegene die de onderscheiding heeft verleend. Het dragen van, door of namens de Kroon verleende eretekens tijdens de wedstrijden op het feestterrein kan invloed hebben op de beoordeling.

[1] Onder volledig tenue wordt verstaan: pantalon (broek), rok, tuniek (jas), hoofdbedekking, bijl (ook bij sappeur), mandje (zonder inhoud), tonnetje, geweer (ook bij sappeur), sabel, koningszilver, konings/keizersvogel.

7. Iedere deelnemer behoort bij het aanmelden bij de jury en tijdens de beoordeling zelf, **in-de-houding** te staan. Bij het uitvoeren van handelingen/oefeningen zal de jury hem/haar verzoeken om de 'rusthouding' aan te nemen.

8. De wedstrijden op het feestterrein worden beoordeeld in 5 categorieën, te weten:
   - Oude exercitie.
   - Nieuwe exercitie gewapend.
   - Nieuwe exercitie ongewapend.
   - Belgische exercitie.
   - Gilden exercitie.

9. Jeugdige leden.
   Ter bevordering en stimulering van de jeugd als lid van een schutterij mogen jeugdige schutters uittreden op het wedstrijdterrein. Zie hiervoor de jeugdnormen.
   Onder jeugd wordt in deze normen verstaan: hij/zij die de leeftijd van zestien jaar nog niet heeft bereikt. Boven deze leeftijdsgrens worden de personen ingedeeld bij de volwassenen.

10. Na het beoordelen van gevraagde handelingen is het niet toegestaan dat juryleden nog beoordelen op kleding.

11. Personen of groepen die vooraf niet zijn aangemeld bij het wedstrijdsecretariaat kunnen wel ter beoordeling uittreden, maar komen niet in aanmerking voor de dagprijzen. Dit telt voor jeugdigen en volwassenen.

12. Per schutterij mag er slechts één van de opperofficieren per vereniging uittreden ter beoordeling. Men kiest voor de wedstrijd mooist geklede generaal of modelste generaal.

©2026 OLS Normencommissie

1.0 Normen per wedstrijdonderdeel

1.01 Mooiste schutterskoning

Toelichting

- Hierin wordt verstaan: Hij die zijn rechten heeft te danken aan het feit dat hij de koningstitel heeft behaald.
- De beoordeling geschiedt in twee kledingvormen:
  - In uniform.
  - In jacquet.
- Voor de *schutterskoning in uniform* is de rang of functie niet van invloed op de beoordeling.
- De uitvoering van de exercitie is van belang en wordt daarom in de beoordeling meegenomen.
- De schutterskoning, die deelneemt aan de wedstrijd mooiste koningspaar, mag **niet** deelnemen aan de wedstrijd mooiste schutterskoning**.**
- De beoordeling van de mooiste schutterskoning in uniform vindt plaats in de categorie ***mooiste schutterskoning(in) in uniform.***

Beoordelingspunten: schutterskoning in uniform

1. **Kleding**

- Pasvorm/snit en staat van onderhoud.
- Uitmonstering niet beschadigd of verkleurd.

2. **Hoofddeksel**

- Pasvorm en onderhoud en voor zover van toepassing, de kleurencombinatie van het uniform.
- Lauwertak is niet verplicht; indien een lauwertak is aangebracht, moet deze **zilverkleurig** zijn.

3. **Handschoenen**

- Goed passend en schoon(proper).
- In de kleur **wit**.
- Wordt door de schutterij, waarvan de schutterskoning deel uitmaakt, een andere kleur handschoenen gedragen, dan is dit ook voor de schutterskoning toegestaan.

4. **Sokken, anklets, slobkousen, beenkappen**

- Effen **zwarte** sokken.
- Wordt door de schutterij, waarvan de koning deel uitmaakt, een andere kleur sokken gedragen, dan is dit ook voor de koning toegestaan.
- Anklets, slobkousen of beenkappen goed passend en schoon (proper).

5. **Schoeisel**

- **Zwart** en goed gepoetst, geen afgetrapte hakken of breuken in het bovenleer.
- Wordt door de schutterij, waarvan de koning deel uitmaakt, een andere kleur schoeisel gedragen, dan is dit ook voor de koning toegestaan.

6. **Koningsvogel en overig koningszilver**

- De koningsvogel vasthouden met de rechterhand.
- Een eigen koningsplaat is niet verplicht.
- Het overige koningszilver (ook op de rugzijde) gelijkmatig verdeeld en ordelijk gerangschikt.
- Ter bescherming van de kleding is een kazuifel toegestaan, mits de kleur met de kleding harmonieert.
- Het geheel dient goed onderhouden te zijn.
- Gezien de ouderdom en mogelijke slijtage door het poetsen, mag het niet gepoetst zijn van het zilver, niet worden meegenomen in de beoordeling.

7. **Onderscheidingen en wedstrijdzilver en/of -medailles**

- Voor de draagwijze van onderscheidingen, zie praktische aanwijzingen, punt 6 en *4.01 Dragen van onderscheidingen i.c.m. wedstrijdzilver en/of* -medailles. Of *draagwijzer-onderscheidingen-OLS-uitbreiding-4.pdf (olsfederatie.com)*

8. **Houding met opgestoken sabel**
   Op de plaats en in de houding.

- De sabel of degen kan een attribuut zijn voor een schutterskoning in uniform. Indien een sabel wordt gedragen, dient deze voorzien te zijn van een **dragon**.
- De draaghouding van de sabel is beschreven in het normenboek exercitie.
- Een sabel of degen is **alleen verplicht** als de schutterskoning een officiersuniform draagt.
- Als een degen gedragen wordt, dan wordt deze niet vastgehouden.
- Wordt de sabel gedragen, dan wordt de juiste draaghouding van de sabel wél in de beoordeling meegenomen.

9. **Sjerp**

- Deze is niet verplicht.
- Wordt deze gedragen dan:
  - Over de rechterschouder naar de linker heup.
  - In de Nederlandse driekleur: rood boven.
  - Of volledig oranje.
  - Of in de Belgische driekleur: zwart boven.
- Bij een uniform wordt de sjerp over het uniform gedragen, over de koppel.

10. **Algemene houding en indruk**

- De algehele presentatie moet waardig zijn.

Beoordelingspunten: schutterskoning in jacquet.

Zie, 4.02 Omschrijving jacquet schutterskoning of schutterskeizer.

1. **Kleding**

- Pasvorm/snit en staat van onderhoud.
- Uitmonstering niet beschadigd of verkleurd.

2. **Hoofddeksel**

- Pasvorm en onderhoud.
- Lauwertak is niet verplicht; indien een lauwertak is aangebracht, moet deze **zilverkleurig** zijn.

3. **Handschoenen**

- Goed passend en schoon (proper).
- In de kleur **grijs.**

4. **Sokken, anklets, beenkappen**

- Effen **zwarte** sokken.
- Wordt door de schutterij, waarvan de koning deel uitmaakt, een andere kleur sokken gedragen, dan is dit ook voor de koning toegestaan.
- Bij een grijs jacquet horen effen grijze sokken.

5. **Schoeisel**

- **Zwart** en goed gepoetst, geen afgetrapte hakken of breuken in het bovenleer.

6. Koningsvogel en overig koningszilver

- De koningsvogel wordt vasthouden met de rechterhand.
- Een eigen koningsplaat is niet verplicht.
- Het overige koningszilver (ook op de rugzijde) gelijkmatig verdeeld en ordelijk gerangschikt.
- Ter bescherming van de kleding is een kazuifel toegestaan, mits de kleur met de kleding harmonieert.
- Het geheel dient goed onderhouden te zijn.
- Gezien de ouderdom en mogelijke slijtage door het poetsen, mag het niet gepoetst zijn van het zilver, niet worden meegenomen in de beoordeling.

7. Onderscheidingen en wedstrijdzilver en/of -medailles

- Voor de draagwijze van onderscheidingen, zie praktische aanwijzingen, punt 6 en *4.01 Dragen van onderscheidingen i.c.m. wedstrijdzilver en/of* -medailles *Of draagwijzer-onderscheidingen-OLS-uitbreiding-4.pdf (olsfederatie.com)*

8. Sjerp

- Deze is niet verplicht.
- Wordt deze gedragen dan:
  - Over de rechterschouder naar de linker heup.
  - In de Nederlandse driekleur: rood boven.
  - Of volledig oranje.
  - Of in de Belgische driekleur: zwart boven.
- Bij een jacquet wordt de sjerp over het vest en onder de pandjesjas gedragen.

9. Algemene houding en indruk

- De algehele presentatie moet waardig zijn.

©2026 OLS Normencommissie

1.02 Mooiste koningin

Toelichting

- De beoordeling geschiedt in één categorie: **in jurk**.
- Kleding aangepast aan de weersomstandigheden, bijvoorbeeld stola of schouderbedekking, is toegestaan.
- Het gebruik van een paraplu is bij slechte weersomstandigheden toegestaan.
- Een koningin draagt geen onderscheidingen, wedstrijdzilver en/of -medailles.
- Tijdens het O.L.S. is extra aandacht vereist bij de beoordeling van koningsparen.
  De koningin kan tweemaal worden beoordeeld:
  - Bij het onderdeel mooiste koningspaar.
  - Bij het onderdeel mooiste koningin.

Beoordelingspunten

1. **Kleding**

- Pasvorm/snit en staat van onderhoud.
- Lange jurk (lengte minimaal tot de enkel); midi en mini zijn niet toegestaan.

2. **Kapsel en hoofdbedekking**

- Het kapsel dient verzorgd te zijn.
- Een diadeem of kroontje is niet verplicht.
- Indien een diadeem of kroontje wordt gedragen, dan moet het **zilverkleurig** zijn.
- Het dragen van een hoed is toegestaan.

3. **Handschoenen**

- Handschoenen zijn niet verplicht. Worden zij wel gedragen dan:
  - Bij lange mouwen van jurk of jasje (mouwen over het ellebooggewricht): korte handschoenen.
  - Bij korte mouwen jurk of jasje (mouwen boven het ellebooggewricht) en mouwloze jurk: lange handschoenen.
  - Goed passend en schoon (proper).

4. **Sjerp**

- Deze is niet verplicht.
- Wordt deze gedragen dan:
  - Over de rechterschouder naar de linker heup.
  - In de Nederlandse driekleur: rood boven.
  - Of volledig oranje.
  - Of in de Belgische driekleur: zwart boven.
- Indien een stola of een schouderbedekking wordt gedragen, dan draagt men de sjerp eronder.

5. **Bloemen**

- Het bloemboeket is een creatie van organische materialen zoals: verse bloemen, blad, takken, mos, eventueel aangevuld met andere materialen, passend bij de kleding.
- Het boeket wordt gedragen in de rechterhand.

6. **Schoeisel en (panty)kousen**

- Aangepast aan de kleding, goed verzorgd en onderhouden.
- Geen pantoffels, sandalen, klompschoenen, sportschoenen e.d.
- Het dragen van panty's of pantykousen is **verplicht**.

7. **Algemene houding en indruk**

- De algehele presentatie moet waardig zijn.

©2026 OLS Normencommissie

1.03 Mooiste schutterskoningin

Toelichting

- Hierin wordt verstaan: zij die haar rechten heeft te danken aan het feit dat zij de koningstitel heeft behaald.
- Als schutterskoningin kan zij deelnemen aan de wedstrijd mooiste schutterskoningin.
- De beoordeling geschiedt in twee kledingvormen:
  - In uniform.
  - In jurk.
- Voor de schutterskoningin in uniform, is de rang of functie niet van invloed op de beoordeling.
- De uitvoering van de exercitie is van belang en wordt daarom in de beoordeling meegenomen.
- Een schutterskoningin in jurk draagt geen onderscheidingen, wedstrijdzilver en/of -medailles.
- De schutterskoningin die deelneemt aan de wedstrijd mooiste schutterskoningin mag **niet** deelnemen aan de wedstrijd mooiste koningspaar.
- De schutterskoningin die deelneemt aan de wedstrijd mooiste koningin (zonder koningszilver), mag **niet** deelnemen aan de wedstrijd mooiste schutterskoningin.
- De **beoordeling** van de mooiste schutterskoningin in uniform vindt plaats in de categorie ***mooiste schutterskoning(in) in uniform.***

Beoordelingspunten: schutterskoningin in uniform

1. **Kleding**

- Pasvorm/snit en staat van onderhoud.
- Uitmonstering niet beschadigd of verkleurd.
- Indien in uniform van marketentster/soetelaarster: het vaatje en het mandje worden hierbij niet gedragen.

2. **Hoofddeksel**

- Pasvorm en onderhoud en zover van toepassing, de kleurencombinatie van het uniform.
- Lauwertak is niet verplicht: indien een lauwertak is aangebracht, moet deze **zilverkleurig** zijn.

3. **Handschoenen**

- Goed passend en schoon (proper).
- In de kleur **wit**.
- Wordt door de schutterij, waarvan de schutterskoningin deel uitmaakt, een andere kleur handschoenen gedragen, dan is dit ook voor de schutterskoningin toegestaan.

4. **Sokken, anklets, slobkousen, beenkappen**

- Effen **zwarte** sokken.
- Wordt door de schutterij, waarvan de schutterskoningin deel uitmaakt, een andere kleur sokken gedragen, dan is dit ook voor de schutterskoningin toegestaan.
- Anklets, slobkousen of beenkappen goed passend en schoon (proper).

5. **Schoeisel**

- **Zwarte** schoenen en goed gepoetst, geen afgetrapte hakken of breuken in het bovenleer.
- Wordt door de schutterij, waarvan de schutterskoningin deel uitmaakt, een andere kleur schoeisel gedragen, dan is dit ook voor de schutterskoningin toegestaan.

6. **Koningsvogel en overig koningszilver**

- De koningsvogel vasthouden in de rechterhand.
- Een eigen koningsplaat is niet verplicht.
- Het overige koningszilver (ook op de rugzijde) gelijkmatig verdeeld en ordelijk gerangschikt.
- Ter bescherming van de kleding is een kazuifel toegestaan, mits de kleur met de kleding harmonieert.
- Het geheel dient goed onderhouden te zijn.
- Gezien de ouderdom en mogelijke slijtage door het poetsen, mag het niet gepoetst zijn van het zilver, niet worden meegenomen in de beoordeling.

7. **Onderscheidingen en wedstrijdzilver en/of -medailles**

- Voor de draagwijze van onderscheidingen, zie praktische aanwijzingen, punt 5 en *4.01 Dragen van onderscheidingen i.c.m. wedstrijdzilver en/of* -medailles. Of *draagwijzer-onderscheidingen-OLS-uitbreiding-4.pdf (olsfederatie.com)*

8. **Houding met opgestoken sabel**
   Op de plaats en in de houding.

- De sabel of degen kan een attribuut zijn voor een schutterskoningin in uniform. Indien een sabel wordt gedragen, dient deze voorzien te zijn van een **dragon**.
- De draaghouding van de sabel is beschreven in het normenboek exercitie.
- Een sabel of degen is **alleen verplicht** als de schutterskoningin een officiersuniform draagt.
- Als een degen gedragen wordt, dan wordt deze niet vastgehouden.
- Wordt de sabel gedragen, dan wordt de juiste draaghouding van de sabel wél in de beoordeling meegenomen.

9. **Sjerp**

- Deze is niet verplicht.
- Wordt deze gedragen dan:
  - Over de rechterschouder naar de linker heup.
  - In de Nederlandse driekleur: rood boven.
  - Of volledig oranje.
  - Of in de Belgische driekleur: zwart boven.
- De sjerp wordt over het uniform gedragen, over de koppel.

10. **Algemene houding en indruk**

- De algehele presentatie moet waardig zijn.

Beoordelingspunten: schutterskoningin in jurk

1. **Kleding**

- Pasvorm/snit en staat van onderhoud
- Lange jurk (lengte minimaal tot enkel); midi en mini zijn niet toegestaan.

2. **Kapsel en hoofdbedekking**

- Het kapsel dient verzorgd te zijn.
- Een diadeem of kroontje is niet verplicht.
- Indien een diadeem of kroontje wordt gedragen, dan moet het **zilverkleurig** zijn.
- Het dragen van een hoed is toegestaan.

3. **Handschoenen**

- Handschoenen zijn niet verplicht. Worden zij wel gedragen dan:
  - Bij lange mouwen van jurk of jasje (mouwen over het ellebooggewricht): korte handschoenen.
  - Bij korte mouwen van jurk of jasje (mouwen boven het ellebooggewricht) en mouwloze jurk: lange handschoenen.
  - Goed passend en schoon (proper).

4. **Koningsvogel en overig koningszilver**

- Bij de schutterskoningin in jurk wordt **slechts** de **koningsvogel** (met eventuele eigen koningsplaat) gedragen.
- De koningsvogel wordt vastgehouden met de rechterhand.
- Het **overige koningszilver** wordt **niet** gedragen.

5. **Schoeisel en (panty)kousen**

- Aangepast aan de kleding, goed verzorgd en onderhouden.
- Geen pantoffels, sandalen, klompschoenen, sportschoenen e.d.
- Het dragen van panty's of pantykousen is **verplicht.**

©2026 OLS Normencommissie

6. Sjerp

- Deze is niet verplicht.
- Wordt deze gedragen dan:
  - Over de rechterschouder naar de linker heup.
  - In de Nederlandse driekleur: rood boven.
  - Of volledig oranje.
  - Of in de Belgische driekleur: zwart boven.
- Indien een stola of een schouderbedekking wordt gedragen, dan draagt men de sjerp eronder.

7. Algemene houding en indruk

- De algehele presentatie moet waardig zijn.

©2026 OLS Normencommissie

1.04 Mooiste koningspaar

Toelichting

- De beoordeling geschiedt in twee kledingvormen:
  - In uniform.
  - In jacquet.
- Als uitgangspunt gelden de normen voor mooiste schutterskoning en mooiste koningin.
- De koningin loopt rechts van de schutterskoning, zodat zij geen hinder heeft van een eventueel gedragen sabel, degen, klewang of rapier en legt de linkerhand op de onderarm van de schutterskoning.
- Ook bij deelname aan de wedstrijden op het feestterrein blijft zij rechts van de schutterskoning en legt de linkerhand op de onderarm van de schutterskoning.
- Het koningspaar moet **zonder gevolg** (hofdames of dergelijke) uittreden.
- De uitvoering van de exercitie is van belang en wordt daarom in de beoordeling meegenomen.
- De schutterskoning(in), die deelneemt aan de wedstrijd mooiste koningspaar, mag **niet** deelnemen aan de wedstrijd mooiste schutterskoning(in).
- Tijdens het O.L.S. is extra aandacht vereist bij de beoordeling van koningsparen.
  De koningin kan tweemaal worden beoordeeld:
  - Bij het onderdeel mooiste koningspaar.
  - Bij het onderdeel mooiste koningin.

Na de beoordeling bij **mooiste koningspaar** kan de koningin op het feestterrein blijven tot zij ook afzonderlijk als koningin, door twee **extra** juryleden, is beoordeeld.

Beoordelingspunten.
Als paar, naast die van schutterskoning en koningin afzonderlijk.

1. **Kleding**

- De kleurencombinatie van de kleding van schutterskoning en koningin moet een harmonisch geheel vormen.

2. **Algemene houding en indruk**

- De algehele presentatie moet waardig zijn.

1.05 Mooiste schutterskeizer

Toelichting

- Hierin wordt verstaan: Hij die zijn rechten heeft te danken aan het feit dat hij de keizerstitel heeft behaald.
- De beoordeling geschiedt in twee kledingvormen:
  - In uniform.
  - In jacquet.
- Voor de schutterskeizer in uniform, is de rang of functie niet van invloed op de beoordeling.
- De uitvoering van de exercitie is van belang en wordt daarom in de beoordeling meegenomen.
- De schutterskeizer, die deelneemt aan de wedstrijd mooiste keizerspaar, mag **niet** deelnemen aan de wedstrijd mooiste schutterskeizer.
- De **beoordeling** van de mooiste schutterskeizer in uniform vindt plaats in de categorie ***mooiste schutterskeizer(in) in uniform.***

Beoordelingspunten: schutterskeizer in uniform

1. **Kleding**
- Pasvorm/snit en staat van onderhoud.
- Uitmonstering niet beschadigd of verkleurd.

2. **Hoofddeksel**
- Pasvorm en onderhoud en voor zover van toepassing, de kleurencombinatie van het uniform.
- Lauwertak is niet verplicht; indien een lauwertak is aangebracht, dan moet deze **goudkleurig** zijn.

3. **Handschoenen**
- Goed passend en schoon (proper).
- In de kleur **wit.**
- Wordt door de schutterij, waarvan de schutterskeizer deel uitmaakt, een andere kleur handschoenen gedragen, dan is dit ook voor de schutterskeizer toegestaan.

4. **Sokken, anklets, slobkousen, beenkappen**
- Effen **zwarte** sokken.
- Wordt door de schutterij, waarvan de schutterskeizer deel uitmaakt, een andere kleur sokken gedragen, dan is dit ook voor de schutterskeizer toegestaan.
- Anklets, slobkousen of beenkappen goed passend en schoon (proper).

5. **Schoeisel**
- **Zwart** en goed gepoetst, geen afgetrapte hakken of breuken in het bovenleer.
- Wordt door de schutterij, waarvan de schutterskeizer deel uitmaakt, een andere kleur schoeisel gedragen, dan is dit ook voor de schutterskeizer toegestaan.

6. **Keizersvogel en overig keizerszilver**
- De keizersvogel, indien aanwezig, vasthouden met rechterhand.
- Een eigen keizersplaat is **verplicht**, de keizer mag daarnaast de platen van zijn voorganger(s) dragen.
- Het overige keizerszilver (ook op de rugzijde) gelijkmatig verdeeld en ordelijk gerangschikt.
- Ter bescherming van de kleding is een kazuifel toegestaan, mits de kleur met de kleding harmonieert.
- Het geheel dient goed onderhouden te zijn.
- Gezien de ouderdom en mogelijke slijtage door het poetsen, mag het niet gepoetst zijn van het zilver, niet worden meegenomen in de beoordeling.

7. **Onderscheidingen en wedstrijdzilver en/of -medailles**

- Voor de draagwijze van onderscheidingen, zie praktische aanwijzingen, punt 6 en *4.01 Dragen van onderscheidingen i.c.m. wedstrijdzilver en/of* -medailles*. Of draagwijzer-onderscheidingen-OLS-uitbreiding-4.pdf (olsfederatie.com)*

8. **Houding met opgestoken sabel**
   Op de plaats en in de houding:

- De sabel of degen kan een attribuut zijn voor een schutterskeizer in uniform. Indien een sabel wordt gedragen, dient deze voorzien te zijn van een **dragon**.
- De draaghouding van de sabel is beschreven in het normenboek exercitie.
- Een sabel of degen is **alleen verplicht** als de schutterskeizer een officiersuniform draagt.
- Als een degen gedragen wordt, dan wordt deze niet vastgehouden.
- Wordt de sabel gedragen, dan wordt de juiste draaghouding van de sabel wél in de beoordeling meegenomen.

9. **Sjerp**

- Deze is niet verplicht.
- Wordt deze gedragen dan:
  - Over de rechterschouder naar de linker heup.
  - In de Nederlandse driekleur: rood boven.
  - Of volledig oranje.
  - Of in de Belgische driekleur: zwart boven.
- Bij een uniform wordt de sjerp over het uniform gedragen, over de koppel.

10. **Algemene houding en indruk**

- De algehele presentatie moet waardig zijn.

Beoordelingspunten: schutterskeizer in jacquet

Zie,

4.02 Omschrijving jacquet schutterskoning of **schutterskeizer**.

Een zwarte pantalon met jacquet, waarop goudborduursel is aangebracht, wordt beschouwd als uniform.

1. **Kleding**
- Pasvorm/snit en staat van onderhoud.
- Uitmonstering niet beschadigd of verkleurd.

2. **Hoofddeksel**
- Pasvorm en onderhoud.
- Lauwertak is niet verplicht; indien een lauwertak is aangebracht, dan moet deze **goudkleurig** zijn.

3. **Handschoenen**
- Goed passend en schoon (proper).
- In de kleur **grijs.**

4. **Sokken**
- Effen **zwarte** sokken.
- Bij een grijs jacquet horen effen grijze sokken.

5. **Schoeisel**
- **Zwart** en goed gepoetst, geen afgetrapte hakken of breuken in het bovenleer.
- Wordt door de schutterij, waarvan de schutterskeizer deel uitmaakt, een andere kleur schoeisel gedragen, dan is dit ook voor de schutterskeizer toegestaan.

©2026 OLS Normencommissie

6. Keizersvogel (indien aanwezig) en overig keizerszilver

- Indien aanwezig wordt de keizersvogel vast gehouden met rechterhand.
- Een eigen keizersplaat is **verplicht**; de keizer mag daarnaast de platen van zijn voorganger(s) dragen.
- Ter bescherming van de kleding is een kazuifel toegestaan, mits de kleur met de kleding harmonieert.
- Het geheel dient goed onderhouden te zijn.
- Gezien de ouderdom en mogelijke slijtage door het poetsen, mag het niet gepoetst zijn van het zilver, niet worden meegenomen in de beoordeling.

7. Onderscheidingen en wedstrijdzilver en/of -medailles

- Voor de draagwijze van onderscheidingen, zie praktische aanwijzingen, punt 6 en *4.01 Dragen van onderscheidingen i.c.m. wedstrijdzilver en/of* -medailles Of *draagwijzer-onderscheidingen-OLS-uitbreiding-4.pdf (olsfederatie.com)*

8. Sjerp

- Deze is niet verplicht.
- Wordt deze gedragen dan:
  - Over de rechterschouder naar de linker heup.
  - In de Nederlandse driekleur: rood boven.
  - Of volledig oranje.
  - Of in de Belgische driekleur: zwart boven.
- Bij een jacquet wordt de sjerp over het vest en onder de pandjesjas gedragen.

9. Algemene houding en indruk

- De algehele presentatie moet waardig zijn.

1.06 Mooiste keizerin

Toelichting

- De beoordeling geschiedt in één categorie: **in jurk**.
- Kleding aangepast aan de weersomstandigheden, bijvoorbeeld stola of schouderbedekking, is toegestaan.
- Het gebruik van een paraplu is bij slechte weersomstandigheden toegestaan.
- Een keizerin draagt geen onderscheidingen, wedstrijdzilver en/of -medailles.
- Tijdens het O.L.S. is extra aandacht vereist bij de beoordeling van keizersparen.
  De keizerin kan tweemaal worden beoordeeld:
  - Bij het onderdeel mooiste keizerspaar.
  - Bij het onderdeel mooiste keizerin.

Beoordelingspunten

1. **Kleding**

- Pasvorm/snit en staat van onderhoud.
- Lange jurk (lengte minimaal tot de enkel); midi en mini zijn niet toegestaan.

2. **Kapsel en hoofdbedekking**

- Het kapsel dient verzorgd te zijn.
- Een diadeem of kroontje is niet verplicht; indien een diadeem of kroontje wordt gedragen, dan moet het **goudkleurig** zijn.
- Het dragen van een hoed is toegestaan.

3. **Handschoenen**

- Handschoenen zijn niet verplicht. Worden zij wel gedragen dan:
  - Bij lange mouwen jurk of jasje (mouwen over het ellebooggewricht): korte handschoenen.
  - Bij korte mouwen jurk of jasje(mouwen boven het ellebooggewricht) en mouwloze jurk: lange handschoenen.
  - Goed passend en schoon (proper).

4. **Sjerp**

- Deze is niet verplicht.
- Wordt deze gedragen dan:
  - Over de rechterschouder naar de linkerheup.
  - In de Nederlandse driekleur: rood boven.
  - Of volledig oranje.
  - Of in de Belgische driekleur: zwart boven.
- Indien een stola of een schouderbedekking wordt gedragen, dan draagt men de sjerp eronder.

5. **Bloemen**

- Het bloemboeket is een creatie van organische materialen zoals: verse bloemen, blad, takken, mos, eventueel aangevuld met andere materialen, passend bij de kleding.
- Het boeket wordt gedragen in de rechterhand.

6. **Schoeisel en (panty)kousen**

- Aangepast aan de kleding, goed verzorgd en onderhouden.
- Geen pantoffels, sandalen, klompschoenen, sportschoenen e.d.
- Het dragen van panty's of pantykousen is **verplicht**.

7. **Algemene houding en indruk**

- De algehele presentatie moet waardig zijn.

©2026 OLS Normencommissie

1.07 Mooiste schutterskeizerin

Toelichting

- Hierin wordt verstaan: Zij die haar rechten heeft te danken aan het feit dat zij de keizerstitel heeft behaald.
- Als schutterskeizerin, kan zij deelnemen aan de wedstrijd mooiste schutterskeizerin.
- De beoordeling geschiedt in twee kledingvormen:
  - In uniform.
  - In jurk.
- Voor de schutterskeizerin in uniform, is de rang of functie niet van invloed op de beoordeling.
- De uitvoering van de exercitie is van belang en wordt daarom in de beoordeling meegenomen.
- Een schutterskeizerin in jurk draagt geen onderscheidingen, wedstrijdzilver en/of -medailles.
- De schutterskeizerin die deelneemt aan de wedstrijd mooiste schutterskeizerin mag niet deelnemen aan de wedstrijd mooiste keizerspaar.
- De schutterskeizerin die deelneemt aan de wedstrijd mooiste keizerin (zonder keizerszilver), mag **niet** deelnemen aan de wedstrijd mooiste schutterskeizerin.
- De **beoordeling** van de mooiste schutterskeizerin in uniform vindt plaats in de categorie ***mooiste schutterskeizer(in) in uniform.***

Beoordelingspunten: schutterskeizerin in uniform

1. **Kleding**

- Pasvorm/snit en staat van onderhoud.
- Uitmonstering niet beschadigd of verkleurd.

2. **Hoofddeksel**

- Pasvorm en onderhoud en zover van toepassing, de kleurencombinatie van het uniform.
- Lauwertak is niet verplicht: indien een lauwertak is aangebracht, moet deze goudkleurig zijn.

3. **Handschoenen**

- Goed passend en schoon (proper).
- In de kleur **wit**.
- Wordt door de schutterij, waarvan de schutterskeizerin deel uitmaakt, een andere kleur handschoenen gedragen, dan is dit ook voor de schutterskeizerin toegestaan.

4. **Sokken, anklets, slobkousen, beenkappen**

- Effen **zwarte** sokken.
- Wordt door de schutterij, waarvan de schutterskeizerin deel uitmaakt, een andere kleur sokken gedragen, dan is dit ook voor de schutterskeizerin toegestaan.
- Anklets, slobkousen of beenkappen goed passend en schoon (proper).

5. **Schoeisel**

- **Zwarte** schoenen en goed gepoetst, geen afgetrapte hakken of breuken in het bovenleer.
- Wordt door de schutterij, waarvan de schutterskeizerin deel uitmaakt, een andere kleur schoeisel gedragen, dan is dit ook voor de schutterskeizerin toegestaan.

6. **Keizersvogel (indien aanwezig) en overig keizerszilver**

7. Indien aanwezig wordt de keizersvogel vast gehouden met rechterhand.

- Een eigen keizersplaat is **verplicht**, de schutterskeizerin mag daarnaast de platen van haar voorganger(s) dragen.
- Het overige keizerszilver (ook op de rugzijde) gelijkmatig verdeeld en ordelijk gerangschikt.
- Ter bescherming van de kleding is een kazuifel toegestaan, mits de kleur met de kleding harmonieert.
- Het geheel dient goed onderhouden te zijn.
- Gezien de ouderdom en mogelijke slijtage door het poetsen, mag het niet gepoetst zijn van het zilver, niet worden meegenomen in de beoordeling.

8. **Onderscheidingen en wedstrijdzilver en/of -medailles**

- Voor de draagwijze van onderscheidingen, zie praktische aanwijzingen, punt 6 en *4.01 Dragen van onderscheidingen i.c.m. wedstrijdzilver en/of* -medailles Of *draagwijzer-onderscheidingen-OLS-uitbreiding-4.pdf (olsfederatie.com)*

9. **Houding met opgestoken sabel**
Op de plaats en in de houding.

- De sabel of degen kan een attribuut zijn voor een schutterskeizer in uniform. Indien een sabel wordt gedragen, dient deze voorzien te zijn van een **dragon**.
- De draaghouding van de sabel is beschreven in het normenboek exercitie.
- Een sabel of degen is **alleen verplicht** als de schutterskeizerin een officiersuniform draagt.
- Als een degen gedragen wordt, dan wordt deze niet vastgehouden.
- Wordt de sabel gedragen, dan wordt de juiste draaghouding van de sabel wél in de beoordeling meegenomen.

10. **Sjerp**

- Deze is niet verplicht.
- Wordt deze gedragen dan:
  - Over de rechterschouder naar de linker heup.
  - In de Nederlandse driekleur: rood boven.
  - Of in volledig oranje.
  - Of in de Belgische driekleur: zwart boven.
- De sjerp wordt over het uniform gedragen, over de koppel.

11. **Algemene houding en indruk**

- De algehele presentatie moet waardig zijn.

Beoordelingspunten: schutterskeizerin in jurk

1. **Kleding**

- Pasvorm/snit en staat van onderhoud.
- Lange jurk (lengte minimaal tot enkel) midi en mini zijn niet toegestaan.

2. **Kapsel en hoofdbedekking**

- Het kapsel dient verzorgd te zijn.
- Een diadeem of kroontje is niet verplicht.
- Wordt een diadeem of kroontje gedragen, dan moet het **goudkleurig** zijn.
- Het dragen van een hoed is toegestaan.

3. **Handschoenen**

- Handschoenen zijn niet verplicht. Worden zij wel gedragen dan:
  - Bij lange mouwen jurk of jasje (mouwen over het ellebooggewricht): korte handschoenen.
  - Bij korte mouwen jurk of jasje (mouwen boven het ellebooggewricht) en mouwloze jurk: lange handschoenen.
  - Goed passend en schoon (proper).

4. **Keizersvogel (indien aanwezig) en overig keizerszilver**

- Bij de schutterskeizerin in jurk wordt slechts de eigen keizersplaat gedragen.
- Indien aanwezig wordt de keizersvogel vastgehouden met de rechterhand.
- Het overige keizerszilver wordt niet gedragen.

5. **Schoeisel en (panty)kousen**

- Aangepast aan de kleding, goed verzorgd en onderhouden.
- Geen pantoffels, sandalen, klompschoenen, sportschoenen e.d.
- Het dragen van panty's of pantykousen is **verplicht**.

6. Sjerp

- Deze is niet verplicht.
- Wordt deze gedragen dan:
  - Over de rechterschouder naar de linker heup.
  - In de Nederlandse driekleur: rood boven.
  - In volledig oranje.
  - In de Belgische driekleur: zwart boven.
- Indien een stola of een schouderbedekking wordt gedragen, dan draagt men de sjerp eronder.

7. Algemene houding en indruk

- De algehele presentatie moet waardig zijn.

©2026 OLS Normencommissie

1.08 Mooiste keizerspaar

Toelichting

- De beoordeling geschiedt in twee kledingvormen:
  - In uniform.
  - In jacquet.
- Als uitgangspunt gelden de normen voor mooiste schutterskeizer en mooiste keizerin.
- De keizerin loopt rechts van de schutterskeizer, zodat zij geen hinder heeft van een eventueel gedragen sabel, degen, klewang of rapier en legt de linkerhand op de onderarm van de schutterskeizer.
- Ook bij deelname aan de wedstrijden op het feestterrein blijft zij rechts van de schutterskeizer en legt de linkerhand op de onderarm van de schutterskeizer.
- Het keizerspaar moet zonder gevolg (hofdames of dergelijke) uittreden.
- De uitvoering van de exercitie is van belang en wordt daarom in de beoordeling meegenomen.
- De schutterskeizer(in), die deelneemt aan de wedstrijd mooiste keizerspaar, mag niet deelnemen aan de wedstrijd mooiste schutterskeizer(in).
- Tijdens het O.L.S. is extra aandacht vereist bij de beoordeling van keizersparen.
  De keizerin kan tweemaal worden beoordeeld:
  - Bij het onderdeel mooiste keizerspaar.
  - Bij het onderdeel mooiste keizerin.

Na de beoordeling bij mooiste keizerspaar kan de keizerin op het feestterrein blijven tot zij ook afzonderlijk als keizerin, door twee extra juryleden, is beoordeeld.

Beoordelingspunten.
Als paar, naast die van keizer en keizerin afzonderlijk.

1. **Kleding**

- De kleurencombinatie van de kleding van schutterskeizer en keizerin moet een harmonisch geheel vormen.

2. **Algemene houding en indruk**

- De algehele presentatie moet waardig zijn.

1.09 Mooiste hofdame (groep)

Toelichting

- Hofdames worden per vereniging beoordeeld:
  - Individueel.
  - Als groep (twee of meer personen).
- Het is niet mogelijk om door één en dezelfde persoon aan beide categorieën deel te nemen.
- Evenmin is het voor de vereniging mogelijk aan beide categorieën deel te nemen.
- Het dragen van een diadeem of kroontje is niet toegestaan.
- Een hofdame draagt geen onderscheidingen, wedstrijdzilver en/of -medailles.
- Kleding aangepast aan de weersomstandigheden, bijvoorbeeld stola of schouderbedekking, is toegestaan.

Beoordelingspunten

1. **Kleding**

- Pasvorm/snit en staat van onderhoud.
- Lange jurk (lengte minimaal tot de enkel); midi en mini zijn niet toegestaan.

2. **Kapsel en hoofdbedekking**

- Het kapsel dient verzorgd te zijn.
- Het dragen van een **diadeem, kroontje is niet toegestaan.**

3. **Handschoenen**

- Handschoenen zijn niet verplicht. Worden zij wel gedragen dan:
  - Bij lange mouwen jurk of jasje (mouwen over het ellebooggewricht): korte handschoenen.
  - Bij korte mouwen jurk of jasje (mouwen boven het ellebooggewricht) en mouwloze jurk: lange handschoenen
  - Goed passend en schoon (proper).

4. **Bloemen**

- Bloemen zijn niet verplicht.
- Het bloemboeket is een creatie van organische materialen zoals: verse bloemen, blad, takken, mos, eventueel aangevuld met andere materialen, passend bij de kleding.
- Het boeket wordt gedragen in de rechterhand.

5. **Schoeisel en (panty)kousen**

- Aangepast aan de kleding, goed verzorgd en onderhouden.
- Geen pantoffels, sandalen, klompschoenen, sportschoenen e.d.
- Het dragen van panty's of pantykousen is **verplicht**.

6. **Algemene houding en indruk**

- De algehele presentatie moet waardig zijn.

©2026 OLS Normencommissie

1.10 Mooist geklede generaal

Toelichting

- In de categorie van mooist geklede generaal worden aan de deelnemers enkel vragen in algemene zin gesteld.
- De uitvoering van de exercitie is van belang en wordt daarom in de beoordeling meegenomen.
- Per schutterij mag er slechts één van de opperofficieren per vereniging uittreden ter beoordeling. Men kiest voor de wedstrijd mooist geklede generaal of modelste generaal.

Beoordelingspunten

1. **Uniform**
- Pasvorm/snit en staat van onderhoud.
- Uitmonstering niet beschadigd of verkleurd.

2. **Hoofddeksel**
- Pasvorm en onderhoud.

3. **Handschoenen**
- In de kleur **wit**.
- Goed passend en schoon (proper).

4. **Sokken, anklets, slobkousen, beenkappen**
- Effen **zwarte** sokken.
- Anklets, slobkousen en beenkappen passend.
- Goed onderhouden.

5. **Schoeisel**
- **Zwart** en goed gepoetst, geen afgetrapte hakken of breuken in het bovenleer.
- Wordt door de schutterij waarvan de generaal deel uitmaakt, een andere kleur schoeisel gedragen, dan is dit ook voor de generaal toegestaan.

6. **Onderscheidingen en wedstrijdzilver en/of -medailles**
- Voor de draagwijze van onderscheidingen, zie praktische aanwijzingen, punt 6 en *4.01 Dragen van onderscheidingen i.c.m. wedstrijdzilver en/of* -medailles Of *draagwijzer-onderscheidingen-OLS-uitbreiding-4.pdf (olsfederatie.com)*

7. **Houding met opgestoken sabel**
- De draaghouding van de sabel is beschreven in de normenboeken optochtwedstrijden, zie *Downloads - OLS Federatie*.
- Een sabel moet voorzien zijn van een **dragon**.
- De sabel moet goed verzorgd en onderhouden zijn.
- Indien een sabeltas wordt gedragen, blijft de schede opgestoken in de lus achter de sabeltas.
- De juiste draaghouding van de sabel wordt wél in de beoordeling meegenomen.

8. **Algemene houding en indruk**
- De algehele presentatie moet waardig zijn.

©2026 OLS Normencommissie

1.11 Modelste generaal

Toelichting

- **De generaal moet een historisch verantwoorde omschrijving van het uniform aan de jury kunnen voorleggen.**
- Rangonderscheidingstekens dienen te zijn volgens model, behorende bij het gedragen uniform.
- Bij de beoordeling wordt speciaal gelet op kennis van uitmonstering en rangaanduiding alsmede het beheersen van de exercitie.
- De uitvoering van de exercitie is van belang en wordt daarom in de beoordeling meegenomen.
- Per schutterij mag er slechts één van de opperofficieren per vereniging uittreden ter beoordeling. Men kiest voor de wedstrijd mooist geklede generaal of modelste generaal.

Beoordelingspunten

1. **Uniform**
- Gemaakt volgens voorgeschreven model.
- Pasvorm/snit en staat van onderhoud en
- Uitmonstering niet beschadigd of verkleurd.

2. **Hoofddeksel**
- Pasvorm en onderhoud.

3. **Handschoenen**
- In de kleur **wit**.
- Goed passend en schoon (proper).

4. **Sokken, anklets, slobkousen, beenkappen**
- Effen **zwarte** sokken.
- Anklets, slobkousen en beenkappen passend.
- Goed onderhouden.

5. **Schoeisel**
- **Zwart** en goed gepoetst, geen afgetrapte hakken of breuken in het bovenleer.
- Wordt door de schutterij waarvan de generaal deel uitmaakt, een andere kleur schoeisel gedragen, dan is dit ook voor de generaal toegestaan.

6. **Onderscheidingen en wedstijdzilver**
- Voor de draagwijze van onderscheidingen, zie praktische aanwijzingen, punt 6 en *4.01 Dragen van onderscheidingen i.c.m. wedstrijdzilver en/of* -medailles Of *draagwijzer-onderscheidingen-OLS-uitbreiding-4.pdf (olsfederatie.com)*

7. **Houding en handelingen met de sabel**
- De draaghouding van de sabel is beschreven in het exercitiereglement.
- Een sabel moet voorzien zijn van een **dragon**.
- De sabel moet goed verzorgd en onderhouden zijn.
- Indien een sabeltas wordt gedragen, blijft de schede opgestoken in de lus achter de sabeltas.
- De juiste draaghouding van de sabel wordt wél in de beoordeling meegenomen.

©2026 OLS Normencommissie

Eventuele vragen en opdrachten, zie *4.03 Bijlage beoordeling modelste generaal oude exercitie of 4.04 Bijlage beoordeling modelste generaal nieuwe exercitie*

Te stellen vragen:

- Er kunnen vragen gesteld worden, betrekking hebbende op de rang en (de historie) van het uniform.
- Vragen dienen betrekking te hebben op het betreffende exercitiereglement dat door de vereniging gevoerd wordt.

Opdrachten

- Het uitvoeren van handelingen met de sabel, onder andere:
  - Het trekken van de sabel.
  - Het groeten met de sabel
  - Het opsteken van de sabel.
- Het uitvoeren van bepaalde exercitie-oefeningen.

Algemene houding en indruk

- Goede militaire houding en correct optreden.
- De algehele presentatie moet waardig zijn.

©2026 OLS Normencommissie

1.12 Beste bieleman (groep)

Toelichting

- Bielemannen worden per vereniging beoordeeld:
  - Individueel.
  - Als groep (twee of meer personen).
- Het is niet mogelijk om door één en dezelfde persoon aan beide categorieën deel te nemen.
- Evenmin is het voor de vereniging mogelijk aan beide categorieën deel te nemen.
- Tijdens de beoordeling kan gevraagd worden om een en ander te tonen.
- De uitvoering van de exercitie is van belang en wordt daarom in de beoordeling meegenomen.

Beoordelingspunten

1. **Broek en kiel**
- Witte broek met blauwe kiel.
- Bonte boerenzakdoek, geknoopt als halsdoek, met als hoofdkleur rood of blauw.

2. **Voorschoot**
- Gemaakt van wit, zwart of bruin leer.
- Imitatieleer is **niet** toegestaan.

3. **Hoofddeksel**
- Kolbak.

4. **Schoeisel**
- Klompen, halfhoge laarzen of schoenen.
- Goed onderhouden.

5. **Handschoenen**
- Handschoenen zijn niet verplicht, indien gedragen, dan:
  - **Witte** leren kaphandschoenen.

6. **Bijl**
- Metalen bijl met houten steel.
- Sneebeschermer is **verplicht** en **mag niet** voorzien zijn van **drukknopen**.
- De bijl wordt gedragen over de rechterschouder.

7. **Baard**
- Onder een baard wordt verstaan een baard met snor.
- Een eigen baard alsook een namaakbaard is toegestaan.

8. **Tas**
- Leren tas, gedragen aan de linkerzijde, waarbij de draagriem gedragen wordt over de rechterschouder naar de linker heup.
- Bij voorkeur in de kleur van de voorschoot.

- **Inhoud tas**
  Verplicht en enkel de volgende voorwerpen:
  - Nijptang.
  - Hamer.
  - Touw.
  - Spijkers.
  - Draad.
  - Wetsteen.

- Alle voorwerpen moeten voor **daadwerkelijk gebruik geschikt** zijn.

9. Onderscheidingen en wedstijdzilver

- Mogen gedragen worden, op het borstgedeelte van de voorschoot en dienen bevestigd te worden volgens rangorde.
- Voor de draagwijze van onderscheidingen, zie praktische aanwijzingen, punt 6 en *4.01 Dragen van onderscheidingen i.c.m. wedstrijdzilver en/of* -medailles Of *draagwijzer-onderscheidingen-OLS-uitbreiding-4.pdf (olsfederatie.com)*

10. Algemene houding en indruk

- De algehele presentatie moet correct zijn.

1.13 Beste sappeur (groep)

Toelichting

- Sappeurs worden per vereniging beoordeeld:
  - Individueel.
  - Als groep (twee of meer personen).
- Het is niet mogelijk om door één en dezelfde persoon aan beide categorieën deel te nemen.
- Sappeurs komen voor bij geweer dragende schutterijen in een historisch militair uniform.
- Eigen baard of snor zijn toegestaan.
- De sappeur is **verplicht** om tijdens de beoordeling een geweer te dragen samen met een bijl.
- Tijdens de beoordeling kan gevraagd worden om een en ander te tonen.
- De uitvoering van de exercitie is van belang en wordt daarom in de beoordeling meegenomen.

Beoordelingspunten

1. **Uniform**
- Pasvorm en onderhoud.
- Op beide boven mouwen van het uniform twee gekruiste bijlen.
- Bij een donker uniform uitgevoerd in rood, bij een rood uniform uitgevoerd in zwart.

2. **Voorschoot**
- Gemaakt van wit, zwart of bruin leer, imitatieleer is niet toegestaan.

3. **Hoofddeksel**
- Kolbak of sjako voorzien van een witte of rode pompon.

4. **Sokken, anklets, slobkousen, beenkappen**
- Effen **zwarte** sokken.
- Wordt door de schutterij, waarvan de sappeur deel uitmaakt, een andere kleur sokken gedragen, dan is dit ook voor de sappeur toegestaan.
- Anklets, slobkousen en beenkappen passend.
- Goed onderhouden.

5. **Schoeisel**
- Goed onderhouden.

6. **Handschoenen**
- **Witte** leren kaphandschoenen.

7. **Bijl**
- Metalen bijl met houten steel.
- Sneebeschermer is **verplicht** en **mag niet** voorzien zijn van **drukknopen**.

8. **Bewapening**
- De sappeur is **verplicht** om ook tijdens de beoordeling op het feestterrein, aan de draagriem en over de rechterschouder, een geweer te dragen.

9. **Ransel, patroontas**
- De leren patroontas wordt gedragen aan een koppel vóór het lichaam.
- De inhoud van ransel en patroontas mag niet gecontroleerd worden.

©2026 OLS Normencommissie

10. Onderscheidingen en wedstijdzilver en/of -medailles

- Mogen gedragen worden, op het borstgedeelte van de voorschoot en dienen bevestigd te worden volgens rangorde.
- Voor de draagwijze van onderscheidingen, zie praktische aanwijzingen, punt 6 en *4.01 Dragen van onderscheidingen i.c.m. wedstrijdzilver en/of* -medailles Of *draagwijzer-onderscheidingen-OLS-uitbreiding-4.pdf (olsfederatie.com)*

11. Algemene houding en indruk

- De algehele presentatie moet correct zijn.

©2026 OLS Normencommissie

1.14 Beste marketentster (groep)

Toelichting

- Marketentsters worden per vereniging beoordeeld:
  - Individueel.
  - Als groep (twee of meer personen).
- Het is niet mogelijk om door één en dezelfde persoon aan beide categorieën deel te nemen.
- Tijdens de beoordeling kan gevraagd worden een en ander te tonen.
- De uitvoering van de exercitie is van belang en wordt daarom in de beoordeling meegenomen.

Beoordelingspunten

1. **Uniform**
- Juiste pasvorm/snit en staat van onderhoud (indien als groep uittredend uniform aan elkaar).

2. **Hoofddeksel**
- Passend en goed onderhouden.

3. **Schoeisel en (panty)kousen**
- Panty's of pantykousen en schoeisel dienen schoon (proper) en goed onderhouden te zijn.

4. **Handschoenen**
- Handschoenen zijn niet verplicht.
- Worden deze gedragen dan:
  - In de kleur wit.
  - Passend en schoon (proper).

5. **Vaatje**
- Houten vaatje.
- Aan draagriem over de rechterschouder naar de linkerheup.
- Kraantje niet van kunststof.
- Inhoud vaatje: sterke drank.
- Temperatuur van de drank is **géén** beoordelingspunt.

6. **Mandje of korfje**
- Inhoud mand of korfje:
  - Glaasje.
  - Bruikbaar mes met een **houten handgreep**. **Géén** gekarteld mes.
  - Handdoek.
  - Afdekdoek.
  - Servet.
  - Brood.
  - Kaas.
  - Worst.
  - Snijplankje.

7. **Hygiëne**
- De kraan van het vaatje alsmede de gebruiksvoorwerpen in het mandje of korfje moeten schoon (proper) zijn.

©2026 OLS Normencommissie

8. Geldbuidel

- Van stof of leer onder schort(je), geen imitatieleer.
- De inhoud mag niet gecontroleerd worden.

9. Onderscheidingen en wedstrijdzilver en/of -medailles

- Voor de draagwijze van onderscheidingen, zie praktische aanwijzingen, punt 6 en *4.01 Dragen van onderscheidingen i.c.m. wedstrijdzilver en/of* -medailles. Of *draagwijzer-onderscheidingen-OLS-uitbreiding-4.pdf (olsfederatie.com)*

10. Houding

- Kalm en waardig.

11. Handelingen

- **Gevraagd kan worden het verrichten van een of meer van onderstaande handelingen:**
  - Het afsnijden van kaas, worst en/of brood.
  - Het tappen van een glaasje drank.
  - Bij het verrichten van de gevraagde handelingen worden **handschoenen niet gedragen.**
  - De wijze van **presenteren van spijs en drank** wordt in de beoordeling meegenomen.

12. Algemene houding en indruk

- Dient correct en netjes te zijn.

©2026 OLS Normencommissie

1.15 Beste soetelaarster (groep)

Toelichting

- Soetelaarsters worden per vereniging beoordeeld:
  - Individueel.
  - Als groep (twee of meer personen).
- Het is niet mogelijk om door één en dezelfde persoon aan beide categorieën deel te nemen.
- Tijdens de beoordeling kan gevraagd worden een en ander te tonen.
- De uitvoering van de exercitie is van belang en wordt daarom in de beoordeling meegenomen.

Beoordelingspunten

1. **Uniform**
- Juiste pasvorm/snit en staat van onderhoud (indien als groep uittredend uniform aan elkaar).

2. **Hoofddeksel**
- Passend en goed onderhouden.

3. **Schoeisel en (panty)kousen**
- Panty's of pantykousen en schoeisel dienen schoon (proper) en goed onderhouden te zijn.

4. **Handschoenen**
- Handschoenen zijn niet verplicht.
- Worden deze gedragen dan:
  - In de kleur wit.
  - Passend en schoon (proper).

5. **Kruik**
- Aardewerk, geglazuurd.
- Afgesloten met kurk.
- Geen kunststof onderdelen.
- Inhoud kruik: sterke drank.
- Temperatuur van de drank is **géén** beoordelingspunt.

6. **Mandje of korfje**
- Inhoud mand of korfje:
  - Glaasje.
  - Bruikbaar mes met een **houten handgreep**. **Géén** gekarteld mes.
  - Handdoek.
  - Afdekdoek.
  - Servet.
  - Brood.
  - Kaas.
  - Worst of rauwe ham.
  - Snijplankje.
  - Kruik.

7. **Hygiëne**
- De gebruiksvoorwerpen in het mandje of korfje moeten schoon (proper) zijn.

8. **Geldbuidel**
- Van stof of leer onder schort(je), geen imitatieleer.
- De inhoud mag niet gecontroleerd worden.

9. **Onderscheidingen en wedstrijdzilver en/of -medailles**
- Voor de draagwijze van onderscheidingen, zie praktische aanwijzingen, punt 6 en *4.01 Dragen van onderscheidingen i.c.m. wedstrijdzilver en/of* -medailles Of *draagwijzer-onderscheidingen-OLS-uitbreiding-4.pdf (olsfederatie.com)*.

10. <u>Houding</u>

- Kalm en waardig.

11. <u>Handelingen</u>

- **Gevraagd kan worden het verrichten van een of meer van onderstaande handelingen:**
  - Het afsnijden van kaas, worst of rauwe ham en/of brood.
  - Het tappen van een glaasje drank.
  - Bij het verrichten van de gevraagde handelingen worden **handschoenen niet gedragen.**
  - De wijze van **presenteren van spijs en drank** wordt in de beoordeling meegenomen.

12. <u>Algemene houding en indruk</u>

- Dient correct en netjes te zijn.

©2026 OLS Normencommissie

1.16 Beste hospitaalsoldaat

Toelichting

- De hospitaalsoldaat draagt het uniform van de schutterij waarvan hij deel uitmaakt.
- Hygiëne is voor de hospitaalsoldaat een eerste vereiste, zowel wat zijn persoon, uniform als tas met inhoud betreft.
- Tijdens de beoordeling kan gevraagd worden een en ander te tonen.
- De uitvoering van de exercitie is van belang en wordt daarom in de beoordeling meegenomen.

Beoordelingspunten

1. **Uniform**
- Pasvorm/snit en staat van en onderhoud.
- Aanduiding herkenbaarheid als hospitaalsoldaat.

2. **Hoofddeksel**
- Pasvorm en onderhoud en voor zover van toepassing, de kleurencombinatie van het uniform.

3. **Handschoenen**
- Goed passend en schoon (proper).
- In de kleur **wit.**

4. **Sokken, anklets, beenkappen**
- Effen **zwarte** sokken.
- Wordt door de schutterij, waarvan de hospitaalsoldaat deel uitmaakt, een andere kleur sokken gedragen, dan is dit ook voor de hospitaalsoldaat toegestaan.
- Anklets, slobkousen of beenkappen goed passend.
- Goed onderhouden.

5. **Schoeisel**
- **Zwart** en goed gepoetst, geen afgetrapte hakken of breuken in het bovenleer.
- Wordt door de schutterij, waarvan de hospitaalsoldaat deel uitmaakt, een andere kleur schoeisel gedragen, dan is dit ook voor de hospitaalsoldaat toegestaan.

6. **Tas met inhoud**

- **Historisch verantwoord:**
  - Linnen verband.
  - Ruwe watten.
  - Schaar.
  - Bruikbaar mes, **géén** gekarteld mes en **géén** kunststof handgreep.
  - Scalpel.
  - Naalden.
  - Kruiden.
  - Zalfjes.
  - Flesje jenever of cognac.

- **Moderne opvatting, minimaal:**
  - Snelverband.
  - Betadine.
  - Schaar.
  - Pincet.
  - Veiligheidsspelden.
  - Verbandbevestigers.
  - Mitella.
  - Drukverband.

Deze inhoud mag beoordeeld worden op hygiëne en praktische bruikbaarheid.

©2026 OLS Normencommissie

7. Onderscheidingen en wedstrijdzilver en/of -medailles

- Voor de draagwijze van onderscheidingen, zie praktische aanwijzingen, punt 6 en 4.01 Dragen van onderscheidingen i.c.m. wedstrijdzilver en/of -medailles Of *draagwijzer-onderscheidingen-OLS-uitbreiding-4.pdf (olsfederatie.com)*

8. Algemene houding en indruk

- De algehele presentatie moet correct en netjes zijn.

2.0 Vendelzwaaien

2.01 Vendeleisen

Toelichting
Het verdient aanbeveling, kleurige en versierde vendels te gebruiken c.q. aan te schaffen en daarbij rekening te houden met kleuren van schutterij/gilde, patroonheilige, symboliek, emblemen enzovoort.

Vendel bij senioren

- De genoemde maten zijn minimaal, exclusief de stokzoom.
- Al naar gelang de stof varieert het gewicht.
- Met lichtere stoffen dient men voorzichtig te zijn.
- Een groot vendel bevordert het **gedragen zwaaien**, dat daardoor dan niet te snel kan gebeuren.

De stok

- Deze moet van hout zijn, bijvoorbeeld essen, eiken, limba of grenen.
- De stok moet zo lang zijn, dat bij loodrechte stand het diagonaal afhangend vendel de grond niet raakt.
- De stok moet uit één stuk zijn en in dikte tapsgewijze naar boven iets aflopen.

Vendel bij jeugd

- De genoemde maten zijn minimaal, exclusief de stokzoom.
- Al naar gelang de stof varieert het gewicht.

De stok

- Deze moet van hout zijn, bijvoorbeeld essen, eiken, limba of grenen.
- De stok moet zo lang zijn, dat bij loodrechte stand het diagonaal afhangend vendel de grond niet raakt.
- De stok moet uit één stuk zijn en in dikte tapsgewijze naar boven iets aflopen.

©2026 OLS Normencommissie

Afmetingen en gewicht

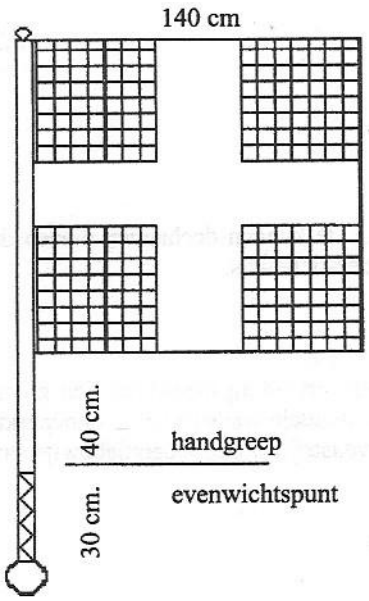

Jeugd t/m 17 jaar

Vendel	140 x 140 cm.
Zoom	5 cm.
Stoklengte	2l0 cm.
Stokdiameter	2,4 cm.
Knopdiameter	6,5 cm.
Buisdiameter	2,5 cm.
Gewicht knop	± 2000 gram.
Gewicht vendel	± 200 gram.
Gewicht stok	± 300 gram.

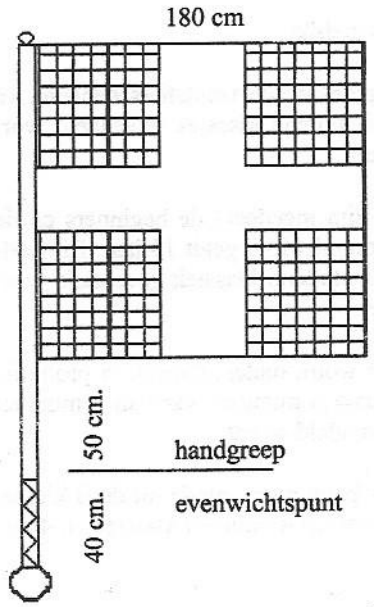

Senioren vanaf 18 jaar

Vendel	180 x l80 cm.
Zoom	5 cm.
Stoklengte	270 cm.
Stokdiameter	2,9 cm.
Knopdiameter	8 cm.
Buisdiameter	3 cm.
Gewicht knop	± 3000 gram.
Gewicht vendel	± 300-400 gram.
Gewicht stok	± 500 gram.

©2026 OLS Normencommissie

2.02 Vendelen

Legitimatie
Om aan de vendelwedstrijden op het OLS-feest te kunnen deelnemen dienen de vendeliers in bezit te zijn van een geldig federatiebewijs.

Deelname wedstrijden
- Aan de wedstrijd groepsvendelen kan per vereniging maar door één groep worden deelgenomen.
- Deelname aan de individuele wedstrijden is onbeperkt.
- De vendeliers dienen bij deelname aan de wedstrijden hun federatiebewijs aan de jury te tonen.

De indeling van de vendeliers

1. Individueel vendelen terrein
De vendeliers zijn ingedeeld in twee klassen:
- Jeugdklasse
- Seniorenklasse

Jeugdklasse
- Hierin zijn alle vendeliers jonger dan 16 jaar verplicht ingedeeld.
- De vendeltijd bedraagt vier minuten.
- Het uitgangspunt is dat een vendelier in de jeugdklasse klassiek vendelt.
- De vendelier is echter vrij om klassiek, acrobatisch of beide te vendelen.
- De mate van acrobatiek dient positief te worden meegewogen door de jury bij het beoordelingscriterium moeilijkheidsgraad.

Seniorenklasse
- Hierin zijn alle vendeliers van 18 jaar en ouder verplicht ingedeeld.
- Vendeliers van 16 en 17 jaar oud ten tijde van een vendelwedstrijd zijn vrij om te bepalen of zij ingedeeld worden in de jeugdklasse of in de seniorenklasse;
- De vendeltijd bedraagt zes minuten;
- De vendelier is vrij klassiek, acrobatisch of beide te vendelen.
- De mate van acrobatiek dient positief te worden meegewogen door de jury bij het beoordelingscriterium Moeilijkheidsgraad

2. Groepsvendelen

Groepsvendelen volwassenen
- Een vendelgroep dient tenminste uit twee vendeliers te bestaan.
- Er wordt geen indeling gemaakt naar klasse, prestatie of leeftijd.
- Groepen zijn geheel vrij een eigen programma te vendelen.
- De vendeltijd bedraagt 8 minuten.
- Indien een vendelgroep geheel uit vendeliers jonger dan 18 jaar bestaat, dan gedraagt de vendeltijd vijf minuten

3. Beoordeling terrein

Jeugdklasse en Seniorenklasse

- Algemene indruk.
- Stand.
- Reinheid.
- Ritme.
- Systematiek.
- Moeilijkheidsgraad.
- Maximaal te behalen punten per jurylid: 60.

Groepsvendelen

- Algemene indruk.
- Stand.
- Reinheid.
- Ritme.
- Systematiek.
- Groepsverband/Gelijkheid.
- Moeilijkheidsgraad.
- Maximaal te behalen punten per jurylid: 70.

©2026 OLS Normencommissie

2.03 Verklaring rubrieken

1. Algemene indruk

Betreft:

- Opkomst.
- Aanmelden.
- Groet.
- Oprollen.
- Afmelden.
- Afmarcheren.

Beoordelingspunten

- De algemene indruk die men krijgt omtrent de vendelier, wat betreft het opkomst en afmarcheren, het aan- en afmelden bij de jury, het groeten met het vendel en het oprollen van het vendel.
- Dit alles moet verzorgd worden uitgevoerd.
- Slordigheid en onverschilligheid geven puntenverlies.
- De opkomst en afmarcheren dient volledig geüniformeerd te geschieden.
- Voor aanmelding en vóór afmelding weer opzetten.
- Bij individueel vendelen is het toegestaan zonder uniformjas aan te treden.

2. Stand

Lichaamshouding

Beoordelingspunten
De stand van de vendelier wordt hierbij bezien.

Dit houdt in:

- De goede stand van voeten.
- Kleine spreidstand.
- Rechte houding van het lichaam bij het klassieke vendelen.
- Geen doorgezakte knieën.
- Hoofd recht, dus recht vooruit ziende.
- De hand die niet aan de stok is (in ruststand) moet op de heup geplaatst zijn.
- Rustig op de plaats blijven staan, dus niet wandelen.
- Bij vrije en moeilijke oefeningen, ook bij acrobatiek, moet men de houding bepalen aan de hand van oefeningen.
- Voor alles moet de gehele houding van de vendelier zeer rustig zijn.
- Het is dus zaak dat het lichaam zo rustig mogelijk gehouden wordt.
- Niet in een wringende of draaiende houding komen, dit vermoeit en maakt de uitvoering van het vendelen niet sierlijk.

3. Reinheid

Vrij van lichaam en grond

Beoordelingspunten
De reinheid van het vendel.

Toegezien moet worden dat:

- Het vendel de grond niet raakt, wind speelt hierbij een rol, door de eigen schuld van de vendelier, door onevenwichtige oefeningen, slordigheid of gebrek aan techniek.
- Ook mag om deze reden het vaandeldoek het lichaam niet raken of strijken, of met de hand aangeraakt worden bij het opvangen.
- Het grijpen van het doek bij een dubbelgeslagen vaandel t.g.v. een windruk e.d. is niet toegestaan.

- Het doek moet alleen tijdens het zwaaien uit zichzelf van de stok gaan en weer geheel uitzwaaien.
- Het vendel moet onbesmeurd blijven.
- Het losraken of opschuiven van het vaandeldoek van of aan de stok kan tot strafpunten leiden.
- Elke vendelier dient met goed materiaal op de wedstrijd te komen.
- Lussen of zomen moeten zeer goed voorzien zijn.
- Het laten vallen van het vaandel tijdens de individuele wedstrijd sluit de vendelier geheel uit.
- Zijn punten komen te vervallen.
- Laat een vendelier in de groep zijn vendel vallen, dan zal de jury bij deze rubriek, **reinheid** een **nul** invullen, ook bij de rubrieken **ritme** en **groepsverband** geeft dit puntverlies.

4. Ritme

Gelijkmatig vendelen

Beoordelingspunten

- Met ritme wordt bedoeld het regelmatig en in een gelijkmatig tempo vendelen.
- Gelet dient te worden op het rustig vendelen, dat zeer tot zijn recht komt als ook de houding van de vendelier rustig is.
- Men begint dus rustig en sluit het vendelen ook rustig af.
- De oefeningen moeten niet nu eens vlug, dan weer langzaam gezwaaid worden.
- Het vendel moet kalm en **gedragen gezwaaid** worden.
- Het juiste ritme is een allereerste vereiste, waaraan een goede vendelier moet voldoen.
- Dit punt is van zeer groot belang in alle klassen, zowel voor het klassieke als het acrobatische vendelen.

5. Systematiek

Opbouwen en afwerken van de figuren, rechts en links gelijk

Beoordelingspunten

- Het systeem van het vendelzwaaien ligt in de opbouw van de figurenreeks en de afwerking daarvan.
- Logisch zal boven het hoofd worden begonnen, om geleidelijk af te dalen tot aan de enkels en het overstappen met de benen.
- Zo zal ook elke figuur zowel rechts als links worden uitgevoerd en wel tweemaal.
- Het mag dus niet voorkomen dat men de volgorde door elkaar haalt, b.v. van boven het hoofd direct naar de voeten, dit is onlogisch.
- Ook moeten alle figuren in de reeks goed afgewerkt worden, met een wending langs of vóór het lichaam of door direct dezelfde figuur met de andere hand te maken, of over te gaan in een volgende figuur.
- Storingen in het logische van het vendelen in een serie of reeks, geven aanleiding tot puntverlies.
- Ook elke acrobatische oefening, hoe eenvoudig of hoe moeilijk ook, moet rechts en links worden uitgevoerd en wel tweemaal, slechts eenmaal, of rechts, of links gemaakte figuren geven aanleiding tot puntverlies.

6. Gezamenlijk

Gelijk zwaaien

Beoordelingspunten
Het groepsverband.

- De bedoeling van het groepsvendelen is niet alleen dat een aantal vendeliers eenzelfde serie oefeningen maakt, maar ook, en zelfs vooral, dat ze bij die slagen precies gelijk blijft. Dan pas wordt het één groep: sierlijk en mooi.
- Zijn een of meer vendeliers een gedeelte van een slag, of meer, voor of achter, dan geeft dit telkens aanleiding het punt voor dit onderdeel tot puntverlies.
- Laat een vendelier in de groep zijn vendel vallen, dan zal de jury bij de rubriek, reinheid een nul invullen, ook bij de rubrieken ritme en groepsverband geeft dit puntverlies.

7. Klassiek

Prestaties voor klassiek vendelen

Beoordelingspunten
Het klassiek vendelen is de grondslag van het vendelzwaaien.

- Iedere vendelier dient het klassiek vendelen te beheersen en dit mag niet worden verwaarloosd.
- Men moet er naar streven om het klassiek vendelen tot in de perfectie uit te voeren.

8. Acrobatiek

Prestaties voor acrobatiek vendelen

Beoordelingspunten
Wil een vendelier een goed cijfer behalen voor dit onderdeel, dan moet hij hierbij voldoen aan:

- Slagen naar voren brengen waar een grote lichamelijke behendigheid voor nodig is, maar hij moet dit ook goed en sierlijk doen.
- Hoe moeilijker de slagen, hoe hoger het cijfer wordt dat kan worden behaald.
- Het vaandel moet ongestoord blijven doordraaien.
- De acrobatiek moet niet ontaarden in verkrampte lichaamshoudingen of plofpartijen.
- Alles moet soepel verlopen.
- De acrobatische figuren mogen ook zelfgemaakte figuren zijn, doch zij moeten iets specifieks m.b.t. acrobatiek inhouden.

Jury
Juryleden voor de wedstrijden Vendelen OLS-feest worden aangewezen door de jurycommissie.

Geschillen
In gevallen waarin dit reglement niet voorziet of waarbij meerdere interpretaties van enig artikel gegeven kunnen worden, bij geschillen of anderszins, beslist de wedstrijdcommissie van de Oud-Limburgse Schuttersfederatie, eventueel in overleg met de jury.

Werking
Dit reglement treedt in werking met ingang van 6 maart 2004.

9. Moeilijkheidsgraad

In de beoordeling van de moeilijkheidsgraad geldt het uitgangspunt: hoe moeilijker de slagen, hoe hoger het cijfer dat kan worden behaald. Dat houdt ook in dat de mate van acrobatiek dient te worden meegewogen bij dit beoordelingsonderdeel.

3.0 Exercitie

3.01 Exercitieprogramma Oude Exercitie

10 oefeningen uitzoeken en aankruisen, dezelfde oefeningen voor iedere deelnemende schutterij.

Nr.	Opdracht	Punten
1	Rechts richten op 1 gelid, links richten op 2 gelederen.	
2	Inrukken, aantreden volgens 3e onderdeel, links richten op 1 gelid, rechts richten op 2 gelederen .	
3	Met vieren links of rechts om, tijdens de mars van 4 naar 2 gelederen, rechtsomkeert, dan van 2 naar 4 gelederen.	
4	Tijdens de mars met 4, rechts of links uit de flank, van 4 naar 2 gelederen, rechtsomkeert, van 2 naar 4 gelederen.	
5	Schuins links of rechts in frontformatie met sectie halt tijdens de schuinse mars.	
6	Schuins links of rechts, jury geeft strekking aan met sectie halt tijdens de schuinse mars.	
7	Knielen in 2 verschillende formaties tijdens de mars .	
8	Knielen in 3 verschillende formaties tijdens de mars: Frontformatie, Flankformatie met 2, Flankformatie met 4.	
9	Veranderen van de pas op beide voeten.	
10	Achterwaarts met geweer bij de voet op 1 gelid.	
11	Liggen in frontformatie en flankformatie tijdens de mars.	
12	Liggen in 3 verschillende formaties tijdens de mars: Frontformatie, Flankformatie met 2, Flankformatie met 4.	
13	Opmarcheren in front en flankformatie stilstaande en tijdens de mars.	
14	Opmarcheren in de flankformatie met 4 tijdens de mars met de linkerguide aan het hoofd, tijdens de uitvoering sectie halt.	
15	De geweeroefeningen.	
16	Looppas in frontformatie met overgang naar gewone pas.	
17	Tijdens de mars van een frontformatie naar een flankformatie met 4 met de linker guide aan het hoofd, tijdens de mars rechts uit de flank halt.	
18	Inrukken, verzamelen, rechts richten op een gelid en links richten op twee gelederen.	
19	Met tweeën en daarna met vieren tijdens de mars.	
20	Schuins rechts tijdens de mars in een flankformatie met vieren.	
21	Looppas met rechtsomkeert en overgang naar gewone pas.	
22	Achterwaartse pas met het geweer bij de voet in een flankformatie.	
23	Liggen in een frontformatie tijdens de mars op één gelid.	
24	Opmarcheren op één gelid met strekking aangeven.	
25	Liggen vanaf de plaats in een flankformatie met vieren met de linkerguide aan het hoofd.	
26	Knielen tijdens de mars in de flankformatie met tweeën.	
27	Tijdens de mars vanuit een flankformatie met vieren, links uit de flank halt.	
28	Afmarcheren met hoofd links.	
29	Afmarcheren voorbij de jury, deze bepaald met hoofd rechts of links.	
30	Afmelden bij de jury.	

©2026 OLS Normencommissie

Maximaal 100 punten per opdracht

	Commandant	
Nr.	**Onderdeel**	**Punten**
1	Houding en optreden	
2	Commando's helder en duidelijk	
3	Commando's juist	
4	Sabelexercitie	

Maximaal 25 punten per onderdeel / 100 punten per guide

Guides	**Punten**
Beste rechter guide	
Beste linker guide	

©2026 OLS Normencommissie

3.02 Exercitieprogramma Nieuwe Exercitie

Voor de uitvoering van de exercitieprogramma's A en B zijn voor wat betreft het halthouden en het richten van de afdeling twee mogelijkheden toegestaan:

1. Beide oefeningen worden conform het N.E. reglement 4e druk 1956 uitgevoerd
2. Beide oefeningen worden volgens onderstaande regels uitgevoerd, afwijkend van het exercitiereglement (Nieuwe Exercitie 2015).

Halthouden

Nadat de rechter voet op de grond is gekomen, wordt met de linker voet nog een halve pas gemaakt en wordt de rechter voet met een krachtige beweging naast de linker voet geplaatst, als in de houding. Daarna stellen de manschappen zich op, als in de houding.

Richten van de afdeling

A. Co: „Naar rechts (links) = richten"

Eerste beweging

Uitgezonderd de rechter(linker) vleugelman wenden allen het hoofd en de ogen naar rechts (links). Uitgezonderd de rechter vleugelman heffen de manschappen in het voorste gelid snel de rechterarm zijwaarts horizontaal, met de rug van de tot vuist gebalde hand naar boven gekeerd en de duim in het verlengde van de arm. De rechter(linker) vleugelman van het tweede, derde en achterste gelid handelt overeenkomstig de rechter(linker) vleugelman en richt zich op en neemt afstand tot zijn voorman door de rechterarm voorwaarts te strekken en zich zodanig te verplaatsen tot hij met gebalde vuist zijn voorman raakt; terstond daarna brengt hij de arm in de houding terug.

Tweede beweging

De linkervoet wordt 20 cm opgeheven en krachtig naast de rechter geplaatst, waarna de manschappen in het voorste gelid, uitgezonderd de rechter(linker) vleugelman, zich (naar links, rechts, voor- of achteruit) verplaatsen door snel en krachtig te dribbelen tot zij in staat zijn met de knokkels van de tot vuist gemaakte hand de bovenarm van hun nevenman te raken en zij de linker (rechter) wang van de tweede man rechts (links) van hen nog juist kunnen zien. De manschappen van het tweede, derde en achterste gelid richten zich, zodra zij naar rechts (links) gericht zijn, op hun voorman. De schouders worden in front gehouden. Het naar rechts (links) gedraaide hoofd wordt rechtstandig gehouden. De afdeling is juist gericht, wanneer de hielen van de manschappen in één lijn staan.

B. Co: „Hoofd = front"

De commandant geeft dit commando wanneer het peloton gericht staat.

C. Co: "Met verkorte tussenruimte naar rechts(links) =richten".

De uitvoering is als onder "a", met dien verstande dat de manschappen in het voorste gelid de tot vuist gebalde rechterhand (met de rug naar voren gekeerd) juist boven de heup plaatsen en daarbij de rechterelleboog in de lijn van het gelid brengen; daarna plaatsen zij zich in de juiste richting, tot zij in staat zijn de linker(rechter) arm van de nevenman raken. De overige manschappen handelen als onder (2) is omschreven. Op het Co: "Hoofd = front" wordt snel de houding aangenomen.

Serie A (per commando maximaal l00 punten)

- Verzamelen in frontcolonne.
- Melden bij de jury.
- Langzame pas-mars.
- Looppas voorwaarts-mars met geweer in draagt-geweer.
- Markeert de pas met voorwaarts gaan.
- Verandert de pas.
- Rechtsomkeert in de mars.
- Links en rechts uit de flank.
- Hoofd der colonne rechts (links.
- Openen.
- In draaghouding-geweer.
- Presenteert-geweer.
- In den arm-geweer.
- Rechtsomkeert met het geweer over de schouder.
- Sluiten.
- Passen achterwaarts en zijwaarts.
- Met verkorte tussenruimte naar rechts of links richten.
- Paradepas met hoofd-rechts (links).
- Afmelden bij de jury.
- Inrukken.

Commandant

- Houding en optreden maximaal 100 punten.
- Commando's helder en duidelijk maximaal 100 punten.
- Commando's juist maximaal 100 punten.

Serie B (per commando maximaal 100 punten)

- Verzamelen in frontcolonne.
- Melden bij de jury.
- Langzame pas voorwaarts-mars.
- Looppas, voorwaarts-mars met geweer in draagt-geweer.
- Markeert de pas met halt houden.
- Verandert de pas.
- Rechtsomkeert tijdens de mars.
- Links en rechts uit de flank-mars.
- Hoofd der colonne rechts of links voorwaarts-mars.
- Openen.
- In draaghouding-geweer.
- Presenteert-geweer.
- In den arm-geweer.
- Rechts en links om, met het geweer over de schouder.
- Sluiten.
- Verkorte passen voorwaarts en passen zijwaarts.
- Naar links richten.
- Paradepas voorwaarts - mars met hoofd-rechts (links).
- Afmelden bij de jury.
- Inrukken.

Commandant

- Houding en optreden maximaal 100 punten.
- Commando's helder en duidelijk maximaal 100 punten.
- Commando's juist Nieuwe Exercitie maximaal 100 punten.

Onderstaande tekst voor de exercitie oefeningen moet gelezen worden i.p.v. artikel 56 uit het Exercitiereglement 2-1592 4e druk 1956.

Markeren van de pas

Commando: 'Markeert de pas = Mars'
Nadat de rechtervoet op de grond is gekomen, wordt met de linkervoet een verkorte pas gemaakt. Daarna worden, aanvangende met de rechtervoet, zonder voorwaarts te gaan, in de tijdmaat van de gewone pas, de voeten om de beurt opgeheven, de tenen naar beneden gericht en 20 centimeter van de grond. De knieën worden daarbij in voorwaartse richting omhoog gebracht, de armen tegen het lichaam gestrekt, de romp rechtop en stilgehouden.

Commando: 'Voorwaarts = Mars'
Op dit commando wordt, nadat de rechtervoet op de grond is gekomen, met het linkerbeen de aanmarcheerpas gemaakt en voorwaarts gegaan.

Commando: 'Groep = Halt'
Op dit commando wordt, nadat de rechtervoet op de grond is gekomen, de linkervoet met een krachtige beweging neergezet. Daarna wordt de rechtervoet met een krachtige beweging naast de linkervoet geplaatst, als in de houding

©2026 OLS Normencommissie

3.03 Exercitieprogramma Spiesen Exercitie

Korte omschrijving van de figuurlijke afbeeldingen, betreffende het juiste gebruik, van al hetgeen een soldaat in het handelen van de Spies moet weten, voor de jonge of onervaren soldaten, welke omschrijving past bij het getal van elke figuur.

Spiesdrager

1.
Bij het exerceren van de Spies wordt de soldaat op de eerste plaats gewezen, hoe hij stilstaande de Spies ordelijk voor zich houdt en tegen de duim.
In drie bewegingen (zal hij de Spies) rechts zetten, als ook te weten dat hij de Spies wanneer hij staat half binnen noch buiten de rechter voet zal zetten, maar precies op dezelfde lijn, zonder dat hij de rechter voet, wanneer hij stilstaat naar voren zet, de arm niet uitstrekt maar een beetje gebogen en de hand ter hoogte van het gezicht.

2.
In de eerste beweging heft hij de Spies met de rechterhand een beetje van de grond en met eenzelfde beweging pakt hij (met de linkerhand) de Spies daaronder vast, met zoveel ruimte, dat hij met de rechter hand de Spies kan vasthouden. (zie figuur 2)

3.
In de tweede beweging heft hij de Spies omhoog met de linkerhand, zodanig dat hij met de rechter hand de Spies onder kan vastpakken. (zie 3)

4.
In de derde beweging heeft hij de Spies met de linkerhand tegen de rechterarm gezet, waarbij de Spies opwaarts wordt gedragen in de rechterhand, tegen dezelfde arm. (zie 4)

5.
Hoe hij nadat hij de Spies opwaarts heeft gedragen, deze weer in drie bewegingen als voorheen beschreven weer op de grond zal zetten.
Te weten: hij zal de rechter hand (waarin de Spies) een beetje laten zakken en de Spies met de linker hand in de eerste beweging boven aanpakken. (zie 5)

6.
In de tweede beweging zal hij de Spies met de linker hand laten zakken en met de rechter de Spies hoger aanpakken. (zie 6)

©2026 OLS Normencommissie

7.
In de derde beweging zal hij de Spies alleen vasthouden met de rechterhand en weer als bij figuur 1 op de grond zal neerzetten. Het leggen van de Spies op de schouder gebeurt eveneens in drie bewegingen.

8.
In de eerste beweging zal hij de Spies in de rechterhand houdend, deze ietwat tegen de duim laten rusten. Met de linkerhand (net onder de rechter) doet hij hetzelfde. (zie 8)

9.
In de tweede beweging brengt hij de Spies met de linkerhand naar voren en met de rechter neemt hij de Spies aan het uiteinde vast om de Spies gemakkelijk op de schouder te leggen. (zie 9)

©2026 OLS Normencommissie

10.
In de derde beweging (hoe hij de Spies op de schouder moet dragen).
Hij draagt die met de rechterarm omhoog met de duim tegen de Spies, niet alleen omdat dit goed uitziet, maar omdat hij zodoende de Spies beter onder controle houdt en beter kan dragen. (zie 10)

11.
Hoe hij de Spies schuin kan dragen, wanneer hij dicht opeen marcheert. De ene soldaat mag immers de andere niet met de punt van de Spies verwonden.
Hiertoe zijn de drie navolgende handelingen nodig: opdat hij met de Spies schuin of plat onder een poort (of doorgang) kan gaan. En hoe hij in drie handelingen de Spies weer op de grond terugzet en (opnieuw in drie handelingen) de Spies op de schouder kan leggen.
Maar zo, wanneer hij de Spies omhoog draagt, zal hij die alleen in een beweging omlaag doen en daarna weer in een beweging omhoog brengen. (zie 11)

12.
In de eerste beweging pakt hij, terwijl hij rechtop staat, de Spies zo ver mogelijk met de linker hand. Tegelijkertijd heft hij met de rechterhand de Spies vanaf de schouder omhoog, om zodoende de punt van de Spies voorwaarts te brengen. (zie 12)

13.
In de tweede beweging pakt hij de Spies (die hij al met de punt naar voren heeft gebracht) met de rechterhand aan de onderkant. Dan laat hij de voorkant van de Spies zinken (om door de poort te kunnen). (zie 13)

14.
In de derde beweging (om de Spies makkelijk te laten zinken) pakt hij de Spies met uitgestrekte rechterarm (aan het uiteinde). De linker elleboog zet hij tegen de heup. Hierdoor komt de Spies in eerste instantie horizontaal. (zie 14)

15.
Het neerzetten van de Spies in drie bewegingen.
In de eerste beweging pakt hij de Spies met de rechterhand aan het uiteinde vast.
Hij drukt het uiteinde omlaag, waardoor de voorzijde van de Spies (links vastgehouden) omhoog komt. (zie 15)

16.
In de tweede beweging pakt hij de Spies met de rechterhand (boven de linker) vast, zo ver hij omhoog reiken kan. (zie 16)

17.
In de derde beweging zet hij de Spies op de grond. Vastgehouden met de rechterhand, de duim omhoog tegen de schacht. (zie 17)
De twee volgende platen laten zien hoe de Spies rechtstaande omhoog gedragen wordt.
Dit in een beweging.
Hoe de Spies vanuit grondstand in drie bewegingen opwaarts wordt gedragen.
Hiervoor zijn eigenlijk de platen / voorbeelden niet meer nodig, maar zijn toegevoegd als herinnering.

18.
Hoe hij (de piekenier) de Spies in drie bewegingen van de grond heft en die met de rechterhand aan de onderkant draagt. De omhooggerichte schacht rust tegen de binnenzijde van de rechterarm.
(zie 18)

©2026 OLS Normencommissie

19. (als 14)
Hoe hij de Spies, na die rechtstaande te hebben gedragen, met de linkerhand hoog aanpakt om de Spies in een beweging te laten zinken.
Wanneer hij de Spies weer gaat neerzetten, zal hetzelfde gebeuren als bij de vorige platen.
Maar als hij de gezonken Spies weer omhoog wil dragen, zal dat alleen in een beweging moeten. (zie 19)

20.
Hoe hij staande bij/voor een poort (bij binnen- of uitgaan) de Spies aan de punt moet vasthouden. (zie 20)

21.
Hij zal de Spies, wanneer die slepend moet worden gedragen, met de rechterhand dicht bij de punt vastpakken.
Tegelijk rust de rechtervuist binnenwaarts, met de duim op de stok nabij de punt, tegen het middel.
De rechterarm steekt dan (zo kort mogelijk) uit, gebogen bij de elleboog. (zie 21)
Wil hij de Spies laten zinken of op een andere wijze dragen dan moet dit geschieden zoals de twee volgende platen laten zien.

©2026 OLS Normencommissie

22.
In de eerste handeling pakt hij de Spies bij de punt vast, met zo ver mogelijk naar voren gestrekte rechterhandarm.
Met de linkerhand pakt hij de Spies onderwaarts, een weinig gebukt, vast, zodanig dat de stok rust op de (opwaarts gerichte) linkerhandpalm. (zie 22)

23.
Hoe hij de Spies, in de palmen van de hand houdend, de linkerhand naar voren brengt (zonder dat de arm is gestrekt) en de rechterhand (die eerst vóór was) naar achteren, de hand buitenwaarts. (zie 23)

24.
Hoe hij, nadat hij de Spies, rustende in de handpalmen naar voren heeft gebracht en stevig heeft beet gevat, de Spies zal zinken. Maar als hij de Spies weer op een slepende wijze wil dragen, dan moet hij de handpalmen weer naar achteren brengen.
Te bemerken is (al is dat zo) dat men hier maar 2 palmende platen heeft getoond, waar uit zou mogen kunnen worden geconcludeerd dat men de Spies via de palmen juist in 3 handelingen zou kunnen laten zinken. Dit is niet correct.
Het is zo dat men uit de voorgaande twee palmende platen anders de Spies zo veel keren moet palmen, totdat men de Spies met de rechterhand aan het uiteinde vast heeft. (zie 24)

25.
Hoe hij (de piekenier) een ruiter ‘opvangt’.
Hij moet dan de Spies met de linkerhand tegen de rechtervoet zetten, en tegelijk zijn geweer (= wapen), buiten de linkerarm om met de rechterhand pakken. (zie 25)

26.
Hoe hij marcheert met de Spies op zijn schouder.
Horizontaal gedragen op de rechterschouder, gesteund door de rechter arm en hand.
In tijd van gevaar zal hij de Spies met de linker hand pakken en de Spies in drie bewegingen naar achteren laten zinken. (zie 26)

27.
In de eerste beweging zal hij de Spies, die hij eerst met de rechter hand van de schouder omhoog brengt, direct daarna met de linkerhand voor zich vastpakken, om zodoende de Spies gemakkelijk over het hoofd te heffen. (zie 27)

©2026 OLS Normencommissie

28.
Wanneer hij de Spies in de linkerhand heeft overgenomen, zal hij de schacht van de Spies met de rechterhand aan de achterzijde vastpakken. (zie 28)

29.
Hij zal vervolgens , nadat hij de Spies achter heeft vastgepakt, zich draaien en in drie handelingen opnieuw omkeren. Zoals ook plaat 26 laat zien. (zie 29)

30.
In de eerste beweging zal hij de Spies met de linkerhand zo ver mogelijk vastpakken en zich klaar maken om te draaien. (zie 30)

©2026 OLS Normencommissie

31.
Als hij zich naar rechts heeft omgedraaid, zal hij de Spies met de linkerhand over het hoofd heffen, en tegelijk overnemen in de rechterhand, ietwat verder naar achteren. (zie 31)

32
In de derde beweging zal hij de Spies weer in de rechterhand schuin of plat (= horizontaal) op de schouder dragen. Desnoods omhoog gericht indien dat nodig is.

En indien zo wordt geconstateerd dat de soldaat zijn Spies niet goed kan hanteren, dan zijn deze regels en platen bedoeld om hem goed te onderrichten. De onderstaande bevelen kunnen – samen met dit onderricht – de kapiteins helpen om hun nieuwe en onervaren soldaten het handelen van de Spies te leren. De onderstaande “woorden van de bevelen” zijn algemeen bedoeld om verwarring te voorkomen.

©2026 OLS Normencommissie

DE WOORDEN VAN BEVELEN

Met de opeenvolgende handelingen

(V)**Spies op de grond** in drie handelingen opwaarts gedragen.
- Eerste.
- Tweede handeling.
- Derde.

(V)**Spies hersteld.**
- Eerste.
- Tweede handeling.
- Derde.

(V)**Spies gedragen** plat op de schouder liggend.
- Eerste.
- Tweede handeling.
- Derde.

(V)**Schuine Spies dracht** gezonken om onder een poort door te gaan.
- Eerste.
- Tweede handeling.
- Derde.

(V)**Spies hersteld**.
- Eerste.
- Tweede handeling.
- Derde.

(V)**Spies omhoog gedragen.**
- Eerste.
- Tweede handeling.
- Derde.

(deze 3 handelingen hebben maar 1 plaat (nummer 18), omdat de andere twee platen eerder zijn vertoond)

(V)**Spies in 1 handeling gezonken.**
- Een handeling.

Spies vastgehouden bij de punt.

(V)**Spies gesleept** en **Spies met de palmen gezonken.**
- Dit doen in 3 handelingen.
- Zoals bij de plaat 24 wordt geschreven.

Spies tegen de rechter voet en het trekken van het wapen T.
(V)**Spies op de schouder leggen en in 3 handelingen zinken.**
- Eerste.
- Tweede handeling.
- Derde.

Rechts hersteld en de Spies schuin gedragen.
- Eerste.
- Tweede handeling.
- Derde.

De woorden van bevelen, waarmee de kapiteins hun soldaten oefenen om de Spies te kunnen hanteren, zijn ook noodzakelijk om orde te houden.

Het generale commando, waarmee aandacht wordt gevraagd en alle handelingen beginnen, luidt:

- (V) **Spies hersteld**

Woorden van bevelen
(zonder de momenten van hervatting en verdere handeling)

- Opwaarts uw Spies dracht (gedragen).
- Neder uw Spies velt (zinkt).
- Op de schouders uw Spies legt.
- Plat uw Spies dracht.
- Schuins uw Spies dracht.
- Door de poort uw Spies velt.
- Neder uw Spies velt.
- Opwaarts uw Spies dracht.
- V Spies velt.
- Neder uw Spies stelt.
- Aan punt uw Spies houdt.
- Neder uw Spies stelt.
- V Spies sleept.
- V Spies velt.
- Neder uw Spies stelt.
- Tegen uw rechtervoet uw Spies velt, en uw geweer treckt.
- Neder uw Spies stelt.
- Op de schouders uw Spies legt.
- Achterwaarts uw Spies velt.
- Rechts herstelt u.
- Schuins uw Spies dracht.

©2026 OLS Normencommissie

4.0 Bijlagen wedstrijdonderdelen

4.01 Dragen van onderscheidingen i.c.m. wedstrijdzilver en/of -medailles

De bovenkant van het lintje moet ter hoogte van de tweede knoop bevestigd te zijn.

Het dragen van onderscheidingen en wedstrijdzilver en/of -medailles op een uniform **met 2 rijen knopen.**
Het dragen van de onderscheidingen mag niet meer bedragen dan 1 rij, de schutter maakt zelf een keuze welke hij/zij wil dragen.

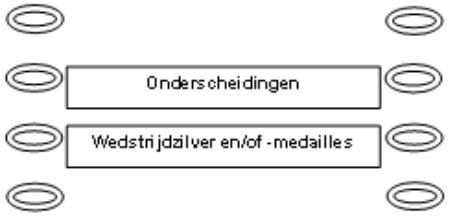

Indien een schutter enkel wedstrijdzilver en/of -medailles draagt, wordt dit gedragen ter hoogte van de plek van de onderscheidingen zoals aangegeven op onderstaande tekening.

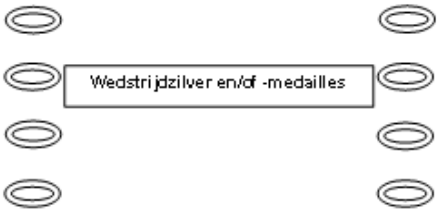

Het dragen van onderscheidingen en wedstrijdzilver en/of -medailles op een uniform **met 1 en 3 rijen knopen**.

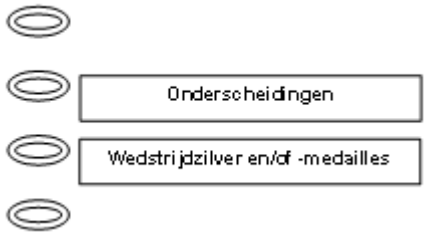

Indien een schutter enkel wedstrijdzilver en/of -medailles draagt, wordt dit gedragen ter hoogte van de plek van de onderscheidingen zoals aangegeven op onderstaande tekening.

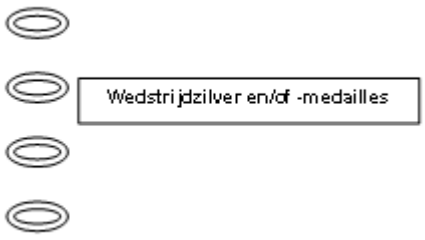

©2026 OLS Normencommissie

4.02 Omschrijving jacquet schutterskoning of schutterskeizer

Uitvoering in grijs (feest)

Een jacquet is een driedelig kostuum en wordt vooral gedragen tijdens speciale of officiële gelegenheden die overdag plaatsvinden. Denk bijvoorbeeld aan bruiloften, koninklijke bezoeken en paardenrennen. De jacquet etiquette wordt ook wel eens 'morning-coat' dresscode genoemd, omdat het jacquet het enige formele kostuum is dat overdag gedragen wordt. Hierdoor staat het formele kostuum ook wel bekend als een 'morning coat' of 'morning dress'.
In tegenstelling tot een rokkostuum en een smoking is het niet toegestaan om een jacquet 's avonds te dragen. Uiteraard zijn er nog genoeg andere eisen waar je aan moet voldoen.

Iconische jas van het driedelige kostuum
Een jacquet of 'morning-coat' bestaat altijd uit drie delen. Het meest karakteristieke onderdeel van dit formele kostuum is de lange jas, oftewel het jacquet. Volgens de traditionele jacquet etiquette moet deze jas zwart zijn. Het karakteristieke aan de jas zijn de korte afgeronde voorpanden en de lange achterkant. Verder heeft de jas slechts één knoop.

Jacquet overhemd en gilet
Een 'morning-coat' als formeel kostuum is niet compleet zonder een traditioneel overhemd en gilet. Onder de lange jas draagt men geheel in lijn met de etiquette een klassiek wit overhemd. Het overhemd heeft een blinde knoopsluiting, dubbele manchet en een liggende boord.
Bovenop het overhemd draagt men een vest oftewel gilet, dat bij het formele kostuum hoort. Dit is een effen grijs gilet. Er mag met andere woorden geen print of streepje zitten in het gilet.

'Morning-coat' pantalon
De laatste eyecatcher van dit formele kostuum is de jacquet pantalon. Volgens de 'morning-coat-dresscode' is de broek grijs van kleur compleet met dunne streepjes in het zwart. Daarnaast mag de pantalon géén omslag hebben.

Accessoires bij het jacquet
Ieder formeel kostuum bestaat uit speciaal ontworpen kledingstukken en bijbehorende accessoires.

Hoed
Let op: de hoed van vilt of zijde moet een hoog cilinder hebben. Grijze hoed voor feestelijke evenementen en zwarte hoed voor bij een rouwende aangelegenheid.

Das of plastrondas
Het overhemd wordt gedragen met een grijze, zwarte of witte das of plastrondas, deze moet effen zijn.

Pochet
Volgens de traditionele jacquet etiquette wordt bij de jas een pochet gedragen.

Handschoenen
Volgens de jacquet etiquette worden suède handschoenen gedragen. Grijze handschoenen voor feestelijke evenementen en zwarte handschoenen voor bij een rouwende aangelegenheid.

Schoenen
Gladde zwarte herenschoenen (schoenen zonder sierstiksels aan de bovenzijde en zijkanten, zoals bijvoorbeeld lakschoenen).

Jacquet in grijze uitvoering
De variaties op het traditionele zwarte jacquet zijn bijvoorbeeld grijs. De dresscode heet dan officieel niet meer 'Morning Coat', maar 'Morning Suit'. De pantalon, de pandjesjas en het vest hebben dan dezelfde kleur en zijn van hetzelfde materiaal gemaakt.

De accessoires zijn gelijk aan die in de ‘zwarte uitvoering’.

Kledingstuk	Uitvoering jacquet	
	Zwart	Grijs
Jas (lang)	Zwart	Effen grijs
Pantalon	Grijs met dunne zwarte streepjes	Effen grijs
Hemd	Wit hemd met blinde knoopsluiting, dubbele manchet en liggend boord	
Stropdas of Plastrondas	Effen grijs, effen wit of effen zwart (rouw)	Effen grijs of effen wit
Pochet	Effen wit	Effen wit
Gilet	Effen grijs	Effen grijs
Sokken	Effen zwart	Effen grijs
Schoenen	Zwart	Zwart
Handschoenen	Effen grijs	Effen grijs
Hoge hoed	Effen grijs of zwart (rouw)	Effen grijs

Bij een grijs jacquet zijn pantalon, pandjesjas en gilet van dezelfde kleur en van hetzelfde

©2026 OLS Normencommissie

4.03 Bijlage beoordeling modelste generaal oude exercitie

Beoordeling van de generaal kan in 3 onderdelen worden opgedeeld:

1. **Vragen omtrent theoretische kennis.**
   1. Uniform, uitmonstering en toebehoren.
   2. Functie.
   3. Exercitiereglement.

2. **Praktische handelingen.**
   1. Bewegingen(exercitie)
   2. Handelingen met de sabel (trekken sabel, uitbrengen sabelgroet en terug in de beginpositie, uitvoeren ‘op de plaats rust’).

3. **Beoordeling uniform.**
   Volgens de normen van de OLS-federatie.

1.1 Vragen omtrent theoretische kennis – Uniform, uitmonstering

1. **Wat is de betekenis van de oranje sjerp bij officieren?**
   In eerste instantie was het een vorm van herkenningsteken (bij welk leger hoor je). Sinds het begin van de 80-jarige oorlog in 1568 droegen officieren een oranje sjerp, over de schouder of om het middel geknoopt. Later gaf het de verbondenheid aan van het Nederlandse koningshuis (Oranje). Officieren werden aangesteld door legerleiding (de Stadhouder).
   Deze lotsverbondenheid met het huis van de Oranjes werd naast de eed door middel van een sjerp uitgedrukt.

2. **Geef een ander woord voor schouderbedekking.**
   Epaulet (= épaule is frans voor schouder).

3. **Waar is het woord sabel van afgeleid?**
   Tot op heden niet eenduidig te herplaatsen.
   Italiaans: sciabola, Spaans: sable, Frans: sabre.

1.2 Vragen omtrent theoretische kennis - Functie

1. **Wat betekent het woord ‘generaal’?**
   Algemeen officier.

2. **Noem de generaalsrangen.**
   Generaal-Majoor, luitenant-generaal, en generaal.

3. **Wat is een generaal met maarschalksstaven op zijn uniform?**
   Een rang, boven de rang van generaal, die alleen in oorlogstijd werd toegekend. Deze rang werd bij Koninklijk Besluit in 1914 afgeschaft. Laatste veldmaarschalk was Frederik I van 1840-1881 (zoon van Koning Willem I). Tot 1956 had de generaalsrang bij de landmacht naast vier zilveren sterren nog maarschalksstaven als onderscheidingsteken. Het vlaggenprotocol van de marine kent nog de admiraal, die gelijk is aan de maarschalk (of aan de vlootadmiraal in andere landen). Die rang is evenwel bij Koninklijk Besluit in 1956 afgeschaft. (Bron: Wikipedia).

4. **Wie wordt aangesproken met ‘Generaal’?**
   Door militairen worden alle generaalsvarianten aangesproken met 'generaal'.
   De luitenant-generaal en de generaal hebben recht op de civiele aanspreektitel 'excellentie'. De generaal-majoor is in civiele termen 'hoogedelgestreng'.

©2026 OLS Normencommissie

5. **Wat betekent Generaal b.d.?**
   Generaal buiten dienst (generaal die niet meer in actieve dienst is en veelal met pensioen is).

6. **Hoe kunnen we de officieren onderverdelen?**
   Opperofficieren, hoofdofficieren, subalterne officieren.

7. **Welke officieren zijn opperofficieren?**
   Generaal-majoor, luitenant-generaal, en generaal.

8. **Welke officieren zijn hoofdofficieren?**
   Majoor, luitenant-kolonel en kolonel.

9. **Welke officieren zijn subalterne officieren?**
   2e luitenant, 1e luitenant en kapitein.

10. **Wie bekleedt een rang, wie bekleedt een graad?**
    Officieren bekleden een rang en onderofficieren en korporaals een graad.

11. **Welke rang heeft een overste?**
    Luitenant-kolonel.

12. **Wat betekent het woord adjudant?**
    Een persoonlijke helper van een hooggeplaatst persoon, hoeft niet persé de rang van officier te bekleden.

13. **Wat is het verschil tussen een vaandrig en een adjudant?**
    Een vaandrig is een nog niet beëdigd officier en heeft de Militaire Academie gevolgd, hij kan doorgroeien naar een hogere rang. De term komt af van het vroegere gebruik dat de jongste officier het vaandel mocht dragen.
    Een adjudant is de hoogste onderofficiersrang en kan niet meer in rang doorgroeien (heeft niet de Militaire academie gevolgd). Nederlandse adjudanten dragen gouden nestels en dragen als rangonderscheidingsteken een gouden stip op het uniform.

1.3. Vragen omtrent theoretische kennis – exercitiereglement.

1. **Welke exercitie volgens welk reglement beoefent uw vereniging?**
   Volgens het reglement 1914 met sabelexercitie uit 1913, militaire groet uit 1904.

2. **Volgens welke onderdelen van het exercitie reglement 1914 kan men aantreden?**
   Artikel 28: eerste onderdeel, exercitie op één gelid zonder geweer.
   Artikel 48: tweede onderdeel, exercitie op één gelid met geweer.
   Artikel 62: derde onderdeel: exercitie op twee gelederen met geweer.

3. **Hoeveel soorten commando's onderscheidt het exercitiereglement en welke?**
   Twee. Waarschuwingscommando en uitvoeringscommando.

4. **Noem commando's die niet worden vooraf gegaan door een waarschuwingscommando?**
   Staat, verzamelen, nummeren, herstel, knielen, liggen, opstaan.

5. **Wat mag niet tussen een waarschuwingscommando en een uitvoeringscommando?**
   Artikel 8: geen verklaringen en/of opmerkingen maken door de commandant.

6. **Hoe moet een commando worden uitgesproken?**
   Artikel 8: op luide, bevelende en levendige toon.

7. **Hoe zijn de marsen onderverdeeld binnen de oude exercitie?**
   Artikel 34: Frontmarsen, flankmarsen en schuinse marsen.

8. **<u>Wat is tussenruimte en wat is de afstand tussen de manschappen in frontopstelling?</u>**
   Artikel 13: Tussenruimte is de ruimte tussen 2 personen die naast elkaar staan (ruimte).
   Artikel 14: Afstand is de ruimte tussen 2 personen die achter elkaar staan (ongeveer 60 cm).

9. **<u>Welke zijn de passen, hun lengte en hun snelheid</u>?**
   Artikel 21:
   <u>Gewone pas:</u> 75 cm en 120 passen in de minuut.
   <u>Looppas:</u> 90 cm en 165 passen in de minuut.
   <u>Achterwaartse pas:</u> 37,5 cm en 120 passen in de minuut (altijd links beginnen).

10. **<u>Wanneer wordt de achterwaartse pas gebezigd</u>?**
    Artikel 24: Wanneer het een verplaatsing betreft over een zeer kleine ruimte.

11. **<u>Wat betekent het woord 'guide'</u>?**
    Artikel 28: Een gegradueerde of geoefende man.
    Gids, richtman van een peloton.

12. **<u>Noem de onderdelen van een sabel en van de schede</u>?**
    Sabel: greep, gevest, kling, scherp, rug, sabelpunt, bloedril.
    Schede: eén of meerdere bevestigingsringen, schedeschoen.
    Bij de sabel hoort een sabelkwast of dragon (wanneer het een officier betreft).

13. **<u>Hoe salueren officieren bij het presenteren van de geweren</u>?**
    Wanneer de geweren als eerbewijs worden gepresenteerd, voeren de officieren voor zover zij de sabel getrokken hebben, de eerste en tweede beweging van het salueren uit en blijven gedurende het presenteren van de geweren in die houding staan.
    Officieren die sabel niet getrokken hebben, verrichten dan de gewone militaire groet. Linkerhand als ongewapend, dus niet in de greep aan de sabel.

©2026 OLS Normencommissie

4.04 Bijlage beoordeling modelste generaal nieuwe exercitie

Beoordeling van de generaal kan in 3 onderdelen worden opgedeeld:

1. **Vragen omtrent theoretische kennis.**
   1. Uniform, uitmonstering en toebehoren.
   2. Functie.
   3. Exercitiereglement.

2. **Praktische handelingen.**
   1. Bewegingen.
   2. Handelingen met de sabel (trekken sabel, uitbrengen sabelgroet en terug in de beginpositie, uitvoeren ‘op de plaats rust’).

3. **Beoordeling uniform.**
   Volgens de normen van de OLS-federatie.

1.1 Vragen omtrent theoretische kennis – Uniform, uitmonstering

1. **Wat is de betekenis van de oranje sjerp bij officieren?**
   In eerste instantie was het een vorm van herkenningsteken (bij welk leger hoor je). Sinds het begin van de 80-jarige oorlog in 1568 droegen officieren een oranje sjerp, over de schouder of om het middel geknoopt. Later gaf het de verbondenheid aan van het Nederlandse koningshuis (Oranje). Officieren werden aangesteld door legerleiding (de Stadhouder).
   Deze lotsverbondenheid met het huis van de Oranjes werd naast de eed door middel van een sjerp uitgedrukt.

2. **Geef een ander woord voor schouderbedekking.**
   Epaulet (= épaule is frans voor schouder).

3. **Waar is het woord sabel van afgeleid?**
   Tot op heden niet eenduidig te herplaatsen.
   Italiaans: sciabola, Spaans: sable, Frans: sabre.

1.2 Vragen omtrent theoretische kennis - Functie

1. **Wat betekent het woord ‘generaal’?**
   Algemeen officier.

2. **Noem de generaalsrangen.**
   Generaal-Majoor, luitenant-generaal, en generaal, sinds 1952 brigadegeneraal.

3. **Wat is een generaal met maarschalksstaven op zijn uniform?**
   Een rang, boven de rang van generaal, die alleen in oorlogstijd werd toegekend. Deze rang werd bij Koninklijk Besluit in 1914 afgeschaft. Laatste veldmaarschalk was Frederik I van 1840-1881 (zoon van Koning Willem I). Tot 1956 had de generaalsrang bij de landmacht naast vier zilveren sterren nog maarschalksstaven als onderscheidingsteken. Het vlaggenprotocol van de marine kent nog de admiraal, die gelijk is aan de maarschalk (of aan de vlootadmiraal in andere landen). Die rang is evenwel bij Koninklijk Besluit in 1956 afgeschaft. (Bron: Wikipedia).

4. **Wie wordt aangesproken met ‘Generaal’?**
   Door militairen worden alle generaalsvarianten aangesproken met 'generaal'.
   De luitenant-generaal en de generaal hebben recht op de civiele aanspreektitel 'excellentie'. De generaal-majoor is in civiele termen 'hoogedelgestreng'.

5. **Wat betekent Generaal b.d.?**
   Generaal buiten dienst (generaal die niet meer in actieve dienst is en veelal met pensioen is).

6. **Hoe kunnen we de officieren onderverdelen?**
   Opperofficieren, hoofdofficieren, subalterne officieren.

7. **Welke officieren zijn opperofficieren?**
   Brigade-generaal, generaal-majoor, luitenant-generaal, en generaal.

8. **Welke officieren zijn hoofdofficieren?**
   Majoor, luitenant-kolonel en kolonel.

9. **Welke officieren zijn subalterne officieren?**
   2e luitenant, 1e luitenant en kapitein.

10. **Wie bekleedt een rang, wie bekleedt een graad?**
    Officieren bekleden een rang en onderofficieren en korporaals een graad.

11. **Welke rang heeft een overste?**
    Luitenant-kolonel.

12. **Wat betekent het woord adjudant?**
    Een persoonlijke helper van een hooggeplaatst persoon, hoeft niet persé de rang van officier te bekleden.

13. **Wat is het verschil tussen een vaandrig en een adjudant?**
    Een vaandrig is een nog niet beëdigd officier en heeft de Militaire Academie gevolgd, hij kan doorgroeien naar een hogere rang. De term komt af van het vroegere gebruik dat de jongste officier het vaandel mocht dragen.
    Een adjudant is de hoogste onderofficiersrang en kan niet meer in rang doorgroeien (heeft niet de Militaire academie gevolgd). Nederlandse adjudanten dragen gouden nestels en dragen als rangonderscheidingsteken een gouden stip op het uniform.

1.3 Vragen omtrent theoretische kennis – exercitiereglement.

1. **Welke exercitie volgens welk reglement beoefent uw vereniging?**
   Volgens reglement 1956 (VS 2- 1956 4e druk).

2. **Hoeveel soorten commando's onderscheidt het exercitiereglement en welke?**
   Twee. Waarschuwingscommando en uitvoeringscommando.

3. **Noem commando's die niet worden vooraf gegaan door een waarschuwingscommando?**
   Verzamelen, herstellen, knielen, liggen en opstaan.

4. **Wat mag niet tussen een waarschuwingscommando en een uitvoeringscommando?**
   Artikel 8: geen verklaringen en/of opmerkingen maken door de commandant.

5. **Hoe moet een commando worden uitgesproken?**
   Artikel 8: op luide, bevelende en levendige toon.

6. **Hoe zijn de marsen onderverdeeld binnen de nieuwe exercitie?**
   Artikel 34: Frontmarsen, flankmars,

7. **Wat is tussenruimte en wat is de afstand tussen de manschappen in frontopstelling?**
   Artikel 38a: Tussenruimte is de ruimte tussen 2 personen die naast elkaar staan (één armlengte).
   Artikel 38c: Afstand is de ruimte tussen 2 personen die achter elkaar staan (afst.1 meter).

8. **Welke zijn de passen, hun lengte en hun snelheid?**
   Artikel 48:
   Gewone pas: 83 cm en 120 passen in de minuut.
   Paradepas: 75 cm en 120 passen per minuut.
   Langzame pas: 83 cm en 65 passen per minuut.

Looppas: 100 cm en 180 passen in de minuut.
Verkorte pas: 55 cm en 79 passen per minuut.
Achterwaartse pas: 55 cm en 70 passen in de minuut (altijd links beginnen).
Zijwaartse pas: 30 cm en 70 passen per minuut

9. **Noem de onderdelen van een sabel en van de schede?**
   Sabel: greep, gevest, kling, scherp, rug, sabelpunt, bloedril.
   Schede: eén of meerdere bevestigingsringen, schedeschoen.
   Bij de sabel hoort een sabelkwast of dragon (wanneer het een officier betreft).

10. **Hoe salueren officieren bij het presenteren van de geweren?**
    Aanhangsel II artikel 2 en 3: Wanneer de geweren als eerbewijs worden gepresenteerd, voeren de officieren voor zover zij de sabel getrokken hebben, de eerste en tweede beweging van het salueren uit en blijven gedurende het presenteren van de geweren in die houding staan.
    Aanhangsel II artikel 1: Officieren die de sabel niet getrokken hebben, verrichten dan de gewone militaire groet. Linker hand omvat de schede zodat deze rechtstandig blijft.

11. **Mogen uitvoeringscommando's op de linker- en rechtervoet gegeven worden?**
    Artikel 27: alles op de linkervoet met uitzondering van commando: links uit de flank.

12. **Uit hoeveel passen bestaat de achterwaartse pas?**
    Artikel 54: Ten hoogste vier (een verplaatsing betreft over een zeer kleine ruimte).

13. **Tijdens de mars kan het commando 'rust' gegeven worden. Wat betekent dit?**
    Artikel 23: eenieder blijft in de pas, blijft gedekt achter zijn voorman en houdt de afstanden. Slechts na toestemming van de commandant mag men spreken, zingen, roken, uit de pas marcheren, uit de veldfles drinken, voedsel gebruiken en het gelid verlaten.

©2026 OLS Normencommissie